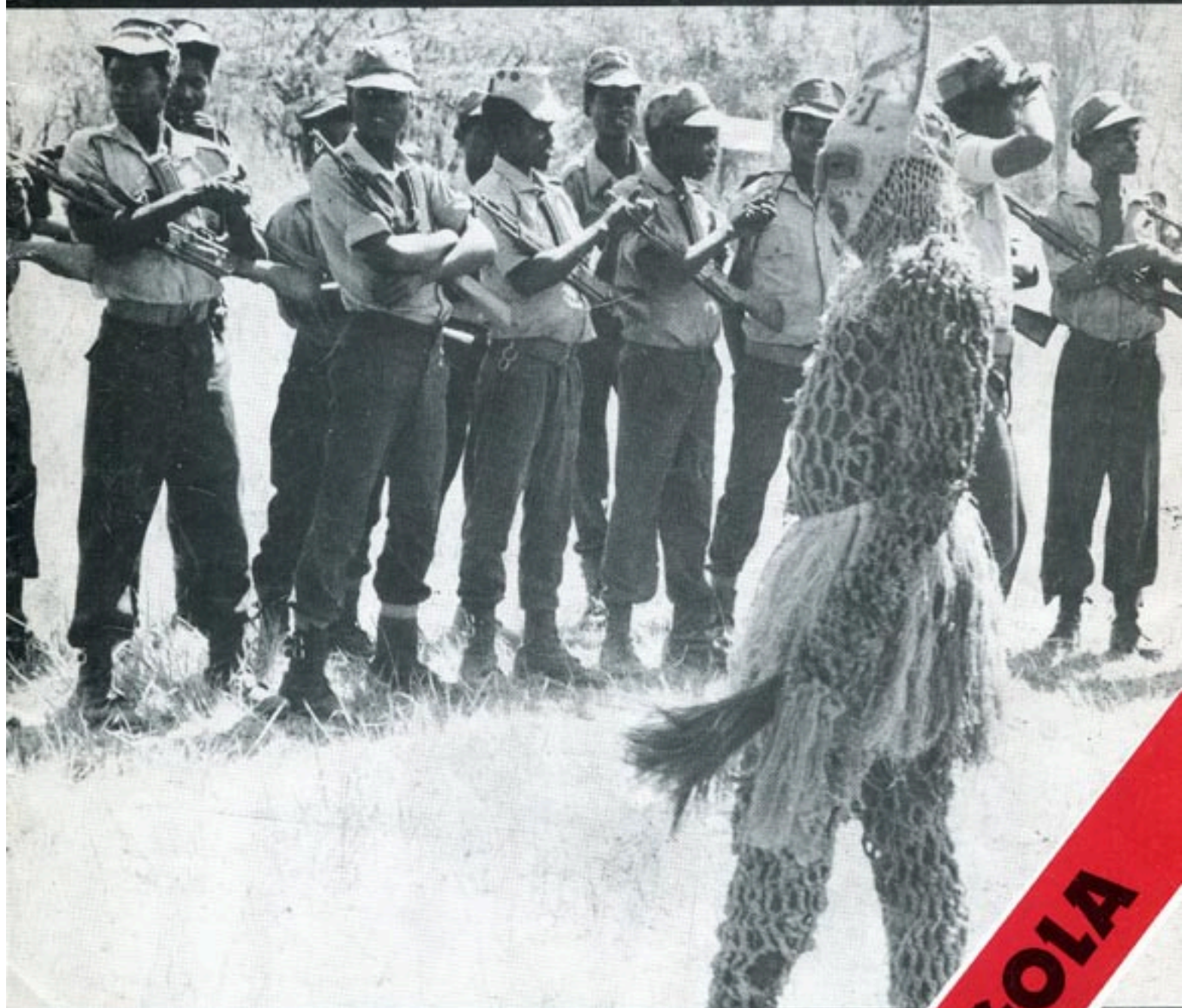

CONTRA

nr 2 1981 årg 7 5:-

**Solzjenitsyn
Teknologi till Öst**

ANGOLA

CONTRA

För frihet - mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472
Contra-Tryck, Stockholm 1981

Utgivning

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i april.

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors
Ställföreträdande ansvarig utgivare:
Benny Rung

Adresser

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-39 66 81. Vi har ingen fast telefontid. Telefonsvarare är inkopplad när redaktionen är obemannad.
Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration:

32 kronor per år.
Postgiro 85 95 89-4.
Bankgiro 261-2638.

Finland

32 mark per år.
Finskt postgiro 1125 82-9.

Norge

40 norska kronor per år.
Norskt postgiro 1 99 82 77.

Redaktion:

Claes Almgren
Christer Arkefors
Carl G. Holm
Géza Mólnár
Benny Rung

Övriga medarbetare:

Robert Ask, Anders Fjällström, Donald Jansson, Roger Söderqvist, Åke Malmquist, Alvar Wallentin och Bertil Lindblom.

Utländskorrespondenter:

Allan C. Brownfeld, Washington
Harry Jones, London
Robert Champlin, Toronto
Per Danielsen, Oslo

För ej signerat material svarar redaktionen.

Presslagd 1981-02-10

CONTRA-NYTT

Ny utformning av Contra

I och med detta nummer ändrar vi utseendet på Contra. Säkert uppstår vissa övergångsproblem, och den nya utformningen av tidskriften kommer därför inte att vara helt färdig förrän om ett par nummer. Vad som är klart redan nu är att sidantalet ökas från 20 till 24. Det blir alltså 20% mer Contra för pengarna.

Contras ekonomi

är ett ständigt problem. Genom ett gott gensvar på våra vädjanden om stöd lyckades vi under höstens senare del ta igen det dåliga resultatet i september-oktober. Den 19 december nådde vi upp till för året budgeterade intäkter. Marginalen var som synes inte stor. Och vi behöver fortsatt stöd för verksamheten. Bl. a. för att förverkliga en del nya projekt.

Ny LP-skiva

En ny LP-skiva, *En sång om friheten*, levereras i dagarna från presseriet. Se vidare separat artikel. Skivutgivning är kapitalkrävande och vi har när detta skrivs stora räkningar att betala för skivan.

Nya klistermärken

En ny upplaga av klistermärket *Sverige fritt från socialism*, i förbättrat utförande, är under tryckning. Vi hoppas att senare i vår kunna beställa en ny bildekal med en skatteprotesttext.

Angreppet

Arbetet pågår för fullt med översättning och sättning av Contras nästa bok *Angreppet* av Hans Graf Huyn, ledamot av västtyska förbundsdagens utrikesutskott. Boken är en synnerligen initierad och kunnig redogörelse för Sovjets angrepp mot Västerlandet i form av underminering, infiltration, spioneri och militär uppbyggnad. En synnerligen angelägen bok.

Föreningen Contras vänner

Flera läsare har vänt sig till redaktionen för att de vill göra en mer "aktiv" insats för Contra. Contra är ingen förening utan en tidskrift, men för dem som vill aktivera sig i Contras anda överväger vi att bilda Föreningen Contras vänner. Är Du intresserad kan Du höra av Dig till redaktionen.

Våra källor

Vi skall på denna sida i framtiden kortfattat presentera de många tidningar och tidskrifter som utgör källa för en stor del av innehållet i Contra. Presentationerna blir med nödvändighet kortfattade, men förhoppningsvis ska de ge läsaren kunskap om var vi hämtar informationen, och eventuellt väcka intresset för en egen prenumeration på originalet.

Abendland (Västerlandet) är en tyskspråkig schweizisk tidning som utkommer en gång i månaden. Ägaren och utgivaren heter Herbert Meier. Innehållet liknar mycket Contras, med mycket utländsk material. Ofta kan man läsa längre analyserande artiklar i tidningen. Den är vanligen på endast 6-8 sidor, men eftersom den är i nästintill dagstidningsformat ryms det en hel del i tidningen. Tidningen är inne på sin 18:e årgång och har en upplaga på 15.000 exemplar. Adress: Abendland-Verlag, Weinbergstraße 9, CH-8001 Zürich, Schweiz. Arsprenumeration 15 francs.

Sovjetväldet hålls vid liv med krediter och teknologi från Väst

Det sovjetiska väldet hålls vid liv med krediter och teknologi från Väst! Även svenska företag är inblandade i den teknologiöverföring som utgjort grunden för Sovjets stridsvagnsprogram och dess militära teknologi. Kreditgivningen från Väst, ofta med statliga subventioner, som fallet är i Sverige, leder till att man i Öst kan lindra de negativa verkningarna av det egna ineffektiva ekonomiska systemet.

Fortfarande mer än sextio år efter oktoberrevolutionen ligger den sovjetiska teknologin hopplöst långt efter den kapitalistiska världen. Man ligger tjugo efter på tjänstesektorn, femton år efter i den kemiska industrin och tio år efter i den lätta industrin och i elektrotekniken.

Före första världskriget var Ryssland sedan länge världens största spannmålsexportör. Idag befinner sig detta enorma land på gränsen av hungersnöd om det blir utan de amerikanska och kändensiska leveranserna. Produktiviteten i det sovjetiska jordbruket är så dålig att man med åtta gånger så många sysselsatta och med 30% större yta än amerikanerna ändå producerar mindre spannmål — och det för en befolkning som är 20% större än den amerikanska. Sovjetunionen är t o m vid en jämförelse med de andra länderna i östblocket det land som har den svagaste tillväxten i jordbruksproduktionen.

Ett u-land som får hjälp från västerlandet

I världshandeln kan Sovjetunionens position jämföras med en bananrepublik. Valutan är inte konvertibel, den anses sakna värde. Landets industriprodukter anses i praktiken vara osäljbara på grund av undermålig kvalitet och fullständig avsaknad av formgivning. Sovjet måste exportera råvaror för att byta till sig maskiner och teknologi. Med andra ord, landets struktur är samma som hos ett u-land. I själva verket är Sovjet ett u-land om man ser på landets levnadsstandard, utrikeshandel, valutasytem, politiska system, avsaknad av lönsamhet i industrin och det enorma resurslöseriet. Men det är ett mycket starkt u-land, som är välbeväpnat och utomordentligt farligt.

En statistisk jämförelse illustrerar den absurda disproportionen mellan landets militära styrka och dess ekonomiska svaghet. Bruttosocialprodukten — dvs summan av varu- och tjänsteproduktionen — i Japan är redan större än Sovjets. Västtyskland kommer också att passera Sovjet under 80-talet. Betänk då att Sovjet har 258 miljoner invånare, Japan

112 miljoner och Västtyskland endast 62 miljoner. Var ligger då Sovjets styrka? Svaret är att Sovjets styrka är dold i landets parasitära natur. För det är västerlandet som har skapat denna styrka!

Vad som är lättast att visa är överföringen av kapital och varor från väst till öst. Dessa överföringar är lika gamla som oktoberrevolutionen. Ännu medan Kerenskij styrde i Ryssland finansierades Lenin av amerikanska kapitalister: av Max Warburg och Jakob Schiff, de två huvudaktieägarna i det stora finansbolaget Kuhn, Loeb and Co i New York. Även Morgan-banken skickade pengar till Lenin så tidigt som 1917, minst en miljon dollar. Efter oktoberrevolutionen deltog Kuhn, Loeb and Co i finansieringen av den första sovjetiska femårsplanen. Därmed började en utveckling som beskrevs av Stalin på följande sätt: "Vi måste förena det revolutionära medvetandet med de amerikanska kapitalisternas finansiella kapacitet."

Zbigniew Brzezinski, som var president Carters rådgivare i säkerhetsfrågor, har analyserat frågan på följande sätt: "Att investera i länder som kan förväntas bli politiska motståndare har alltid varit ett kännetecken för kapitalistiska företag." Och Brzezinski hade rätt. Östhandel och krediter från motståndarna i väst är ingen uppfinning från avspänningens 70-tal. Denna handel och krediterna var basen för Sovjets industrialisering och upprustning redan innan andra världskriget. Det finns inget bättre vittne än Stalin själv för att belysa betydelsen av detta. 1944 erkände han i närvaro av Averell Harriman att två tredjedelar av de sovjetiska storföretagen hade byggts upp med amerikansk hjälp.

Anthony C Sutton har skrivit att ännu idag finns huvuddelen av de sovjetiska fabriker som tillverkar tunga vapen, stridsvagnar, lastvagnar och artilleripjäser i Ural, i en triangel mellan Sverdlovsk, Tjeljabinsk och Magnitogorsk. Det är västerländska, särskilt amerikanska, företag som byggt upp dessa anläggningar.

1930 fick företaget Albert Kahn Inc i Detroit

den första stora sovjetiska ordern. Det rörde sig om allt arkitekt- och ingenjörsarbete för den tunga industrin.

USA skapade basen för Sovjets industri!

Amerikanerna sjudubblade den sovjetiska elektriska industrins kapacitet. I Magnitogorsk skapades världens största järnverk. Det var också amerikanerna som skapade den ryska turbinindustrin. De utformade de moderna raffinaderierna i Baku, byggde ett valsverk för att göra pansarplåt och en fabrik för att producera stålrör, en flygplansfabrik och mycket annat.

Sutton sammanfattar: "Början av 30-talet innebar en massiv västerländsk teknologisk och industriell injektion i Sovjet... Det som skapades då utgör basen för dagens sovjetiska industri. 1932 hade huvuddelen av de främsta amerikanska och västerländska experterna lämnat Sovjet. De lämnade efter sig en genomgripande förnyelse av den sovjetiska teknologin och den sovjetiska produktionskapaciteten."

De tre stora fabriker som bygger stridsvagnar än idag, byggdes före kriget som traktorfabriker av västerländska tekniker, som till och med stod för företagsledningen i början. De tre fabriker byggdes i Stalingrad, Charkov och Tjeljabinsk. De västerländska affärsmännen insåg inte att en traktorfabrik var en halv stridsvagnsfabrik, vilket de tre fabriker blev efter 1931.

Det var exempelvis T34-stridsvagnar med fjädring från det amerikanska företaget Christie och motorer från tyska BMW som byggts i fabriker i Nijni, Kirov och Gorkij, alla skapade av amerikanska företag, som användes av den nordkoreanska armén för att invadera Sydkorea 1950. De nordkoreanska dragtraktorerna för artilleripjäserna var kopior av amerikanska Caterpillar-traktorer, ett av de tjugo sex amerikanska företag som i början av 30-talet i Stalingrad byggde Europas största traktorfabrik.

Många sovjetiska vapen möjliggörs av västerländsk teknologi. Exempelvis precisionskullager, där modellerna ibland hämtas från Sverige. På bilden en amfibisk 12,2 cm handhaubits av sovjetisk modell.

Den nordkoreanska arméns lastbilar kom från fabriken i Gorkij, som byggts av Henry Ford. De nordkoreanska Jak-planen kom från en fabrik som levererats efter en överenskommelse mellan Roosevelt och Stalin.

Tolv år efter koreakrigets slut kämpade amerikanerna återigen på sitt sätt emot sig själva i Vietnam. Nordvietnams amfibiestridsvagnar PT 76 tillverkades i Volgograd (f.d. Stalingrad) med hjälp av amerikansk teknik. Lastbilarna som transporterade krigsmateriel till Vietcong över Ho Chi Minh-stigen levererades från fabriker som byggts av amerikanska företag (Ford och Brandt). Ännu medan striderna pågick i Vietnam fick dessa fabriker leveranser av ny utrustning från USA.

Men det var inte allt. Kommunister i Vietnam skulle inte ha vunnit kriget utan sovjetiska vapen som levererades genom hamnen i Haiphong. Och det var nästan helt tack vare västerländsk teknik som de sovjetiska leveranserna fungerade. Av 84 sovjetiska handelsfartyg som med säkerhet identifierades i Haiphongs hamn hade 71 byggts utomlands. Av de 13 som hade byggts i Sovjet var det inte ett enda som var utrustat med motorer av sovjetisk tillverkning. Dieselmotorerna var danska (Burmeister & Wain) eller tjeckiska (Skoda). Inte förrän 1968 tillverkades den första sovjetiska dieselmotorn.

Även idag förses Sovjet med vapenutrustning som möjliggörs av leveranser från väst. Alla sovjetiska stridsvagnar och militärfordon rullar med hjälp av kullager av italiensk, svensk, tysk eller amerikansk tillverkning (eller kopior av dessa lager). De italienska, svenska och tyska kullagren kommer f.ö. från samma koncern — svenska SKF. Även sovjetiska handeldvapen har kullager av samma tillverkning.

Ända till slutet av 1950-talet köpte Moskva sina kullager i väst, eller tillverkade dem på små importerade maskiner som inte var

automatiserade. Men allteftersom efterfrågan steg och Sovjet behövde mer kullager för att konkurrera med USA på robotområdet beställde Sovjet 1960 45 Centalign-B-maskiner hos det amerikanska företaget Bryant Chuckling Grinder Company. Dessa maskiner används för att tillverka mycket små kullager med hög precision. De är i själva verket de enda maskiner i världen som klarar av det. Det kan, för att ge orderns storlek dess rätta proportioner, nämnas att det i USA 1960 enbart fanns 66 maskiner av modellen Centalign-B.

I fabriken — maskiner från Väst

För lastbilstillverkningen gäller samma sak. Gorkij-fabriken, som fortfarande tillverkar militärfordon, byggdes av Ford i början av 30-talet. Samma företag byggde under 70-talet världens största lastbilsfabrik vid Kama. Fabriken kan när den når full kapacitet tillverka 150.000 treaxlade lastbilar och 250.000 dieselmotorer per år. Och om det ännu är långt kvar till det målet, så beror det helt och hållet på den sovjetiska oförmågan att effektivt utnyttja modern västerländsk teknologi. 1978 tillverkades exempelvis inte mer än 41.000 lastbilar i Kama-fabriken.

I den jättelika fabriksbyggnaden är nästan alla maskiner franska, tyska, amerikanska, italienska, svenska, österrikiska eller japanska. 80% av installationerna kom från utlandet. Under installationsarbetena arbetade 1.200 utlänningar på platsen. Från 47 västtyska företag köptes utrustning för 800 miljoner DM, nära två miljarder svenska kronor.

Fabriken i Kama är inte bara av civil betydelse. Den har sin största betydelse på det militära området. Sovjet har själv aldrig haft lämplig teknik för att tillverka lastbilar. Återigen har västerlandet ryckt in för att

förse sin motståndare med utrustning för ökad militär rörlighet.

Flera generationer efter på dataområdet

För utvecklingen av dataindustrin har Sovjet helt varit beroende av västerlandet. För att utveckla moderna vapensystem krävs det idag tillgång till datorer med hög kapacitet. Sovjet har legat efter, men väst har återigen ryckt in för att hjälpa till.

I slutet av 50-talet hade USA 5.000 datorer, medan Sovjet inte hade fler än 120. 1973 var siffrorna 70.000 i USA och 6.000 i Sovjet — de sovjetiska alla av första eller andra generationen. Trots stora insatser lyckades Moskva inte hämta in försprånget. Under 60-talet klarade den enda dator som serietillverkades i Sovjet, URAL I, inte av mer än 100 operationer i sekunden. De amerikanska datorerna klarade av 2.500 operationer i sekunden under andra världskriget och 15.000 under 50-talet.

Sovjet satsade på att kopiera västerländska datorer, men det gjorde att man hela tiden låg en generation efter. De som levererade datorer var de östeuropeiska filialerna till IBM och det engelska företaget International Computer and Tabulation Ltd. Idag är IBM, efter en lång tids hårda restriktioner för dator-export, återigen representerat i flertalet kommunistländer.

Sovjet kunde naturligtvis inte köpa alla datorer man önskade. Köp krävde exportlicenser, som alla andra strategiska produkter som skulle exporteras till öst. För amerikanska företag utfärdades exportlicens av handelsdepartementet i Washington, för europeiska och japanska företag av Cocom i Paris. Dessa organ har haft svårt att inse att distinktionen mellan civil och militär användning av datorer är svår att göra.

Tekniker finns det gott om

Stridsvagnar, datorer, kullager, lastbilar — det är de mest iögonfallande exemplen på bistånd i form av västerländskt kunnande som använts för att bygga upp den sovjetiska militära styrkan. Ett annat ofrivilligt bidrag gjordes 1945. Tusentals tyska raketexperter hamnade i Sovjet och den första ryska sputniken placerades i rymden med hjälp av tyska raketer, som hade vidareutvecklats. Och på kärnvapenområdet var det spioneri som gav Moskva möjlighet att minska det amerikanska försprånget.

Ryssarna är förvisso inte ett folk som saknar tekniska begåvningar eller ett land som inte satsar på teknik. Enligt statistik från 1970 arbetade 48,7% av världens tekniker i östblocket. Bara 45,6% fanns i väst. Men öst har en betydligt lägre andel av världsproduktionen 17,6% mot västs 69,6 och av världens industriproduktion — 25% mot västs 67,9%. Men redan under antiken fanns det exempel på folk som misslyckades med att omvandla ett relativt högt tekniskt kunnande till praktiskt utnyttjande.

Sovjetologerna vet att många sovjetiska teknikers arbete inskränker sig till att granska västerländsk teknisk litteratur eller spionrapporter, och i sina egna laboratorier utforska

det man hittat hos andra. Om de når ett positivt resultat i sina experiment begär de pengar från myndigheterna, utan att antyda att idéerna ursprungligen kommer från väst.

Militärforskning prioriteras

Detta förklarar också den rigorösa sekretessen kring alla sovjetiska forskningsinstitut. Men det rör sig inte om att skydda upptäckter mot västerländskt spionage. Det rör sig snarare om att för utlänningar, men också för de sovjetiska medborgarna, dölja den förödmjukande eftersläpningen hos den sovjetiska forskningen. Det gäller också att dölja hur man missbrukar utländska upptäckter och dokument som stults utomlands.

I den brittiska tidskriften *Soviet Analyst* har den välkände Sovjet-kännaren Robert Conquest t o m ifrågasatt om Sovjet har ett försprång när det gäller militär teknologi.

Conquest skriver att Sovjet "i praktiken ligger i täten på viktiga militära områden, men detta beror inte på överlägsenhet på forskningssidan. Det beror helt enkelt på att Väst avstått från att utveckla sin militära styrka, på det sätt man skulle kunna göra. Det rör sig alltså snarare om ett västerländskt beslut än om ett teknologiskt förhållande.

"I den grundläggande forskningen ligger Väst fortfarande först... Den sovjetiska agitationen mot kryssningsrobotarna och neutronbomben beror på att USA ligger före i teknologin minst en generation."

Sovjet kan alltså inte göra något annat än försöka hindra Väst från att förverkliga sin överlägsenhet. Detta sker exempelvis i form av kampanjen mot neutronbomben. De utnyttjar däremot själva så fort de kan den västerländska teknologin.

I en utsändning från Radio Peking den 29 november 1977 framhölls att Sovjet slutit mer än hundra långsiktiga samarbetsavtal med västerländska företag, och mer än 2.000 industriprojekt var baserade på västerländsk teknologi.

Radio Peking kommenterade: "Med denna teknologi och utrustning, med dessa krediter, som också kommer från väst, kan Sovjet minska sin strategiska svaghet och sin teknologiska efterblivenhet. Sovjet kan reducera sina ekonomiska problem och satsa mer än annars på militära rustningar. Den viktigaste poängen är att Sovjet framförallt försöker utveckla sin militära styrka genom samarbetet med väst."

Väst betalar eftergifterna

Östblockets handel har utvecklat stora handelsbalansunderskott. Dessa betalas av Väst genom krediter.

Att leverera maskiner av hög kvalitet utan motprestationer är en dålig affär. Det vet de ansvariga i Väst. Den västtyske förbundskanslern Helmut Schmidt formulerade det exempelvis på följande sätt i den österrikiska televisionen den 4 juli 1976: "Den ekonomiska följden av att väst levererar till öst utan motprestationer är ett överförande av resurser som tas från västerländska företag och släpps in till fördel för företag i Öst... Det är helt klart att denna överföring innebär att man

minskar ökningen av löne- och konsumtionsnivån i västerlandet."

Krediterna till Sovjet skulle självklart kunnat användas för utveckling i Väst istället. De italienska krediterna till Moskva skulle exempelvis ha kunnat användas för att utveckla Syditalien.

Det exakta beloppet på de skulder som Sovjet ackumulerat under de senaste åren är inte känt. Bara Kreml känner siffran, och har ingen anledning att avslöja den. Den sovjetiska statistiken avslöjar inte mycket. Ur sovjetisk årsstatistik för 1977 kan man visserligen utläsa en del, men varken siffror för importen av spannmål eller olja och gas.

Ekonomiska forskningsinstitutet i Väst-Berlin gjorde i oktober 1977 en uppskattning att Öst var skyldigt Väst 58 miljarder dollar. Därav skulle Sovjet stå för 19 miljarder dollar. En annan uppskattning gjordes av Chase Manhattan Bank, också 1977. Där kom man fram till 53 miljarder dollar, en ökning på 16% jämfört med motsvarande rapport året innan. Av denna summa stod västerländska banker för 47%, statliga exportkrediter för 43% och leverantörskrediter för 8%.

Politiker och bankmän i väst har länge trott att kommunistiska länder är pålitliga betalare.

Den 28 september 1978 publicerade *Financial Times* i London en studie från Brookings Institution i USA, enligt vilken återbetalningskapaciteten bedömdes som osäker. Räntor och amorteringar på västerländska krediter svarade redan 1977 för mellan 35 och 45% av den samlade västexporten för Ungern, Rumä-

nien och Östtyskland. I Polen översteg siffran t o m 45% och nådde ungefär 50% 1978. Bara Sovjet befinner sig i en gynnsammare position. Räntor och amorteringar motsvarade där 27% av västexporten. Enligt en internationell tumregel bör siffran inte överstiga 25%.

Vad kommer att hända när länderna i Öst inte förmår betala sina skulder? I stor utsträckning blir det skattebetalarna i Väst som får rycka in. En stor del av exporten till Öst är nämligen kreditförsäkrad i statliga institut.

Under 1978, 1979 och 1980 har skuldbördan stigit. I slutet av 1978 hade Comecon (östblocket) en skuld till väst på 68,7 miljarder dollar. I slutet av 1979 på 74,3 miljarder dollar. I fordringar, huvudsakligen i form av banktillgodohavanden i väst, fanns cirka 11 miljarder dollar.

De stora låntagarna är Polen, Sovjet och Östtyskland, med 19,5, 16 resp 10,5 miljarder dollar i skulder. För Polens del gäller siffrorna innan strejkvägen under sommaren sannolikt drev upp skuldbördan ännu högre. Man måste naturligtvis också sätta skulden i relation till respektive lands ekonomiska kapacitet, och då framstår Polen som det land som ligger sämst till.

Enligt de senaste beräkningarna, som gjorts av FN:s ekonomiska europakommission, ECE, har skuldbördan ökat ytterligare. Samtidigt har exporten till väst minskat. Den samlade skulden till Väst skulle därmed med nästan 50% överstiga ett års export.

Såväl västerländsk teknologi, som inte minst västerländska krediter, har haft stor betydelse för uppbyggnaden av Sovjets infrastruktur. Rörledningar för olja och naturgas har byggts med hjälp från bland annat Västtyskland, Japan och Sverige (Gränges Hedlund). Krediterna uppgår idag för de värst skuldsatta östlänarna (Polen) till mer än en årsexport till Väst.

Alexander Solzjenitsyn:

Ett årtusende förnekas

Nobelpristagaren Alexander Solzjenitsyn går i denna artikel till angrepp mot Västerlandets illusioner beträffande kommunismen. Kommunismen är totalt fiendlig mot hela mänskligheten och det finns inga bättre varianter av kommunismen. Därför är samexistens omöjlig.

Den som inte är hopplöst bländad av sina egna illusioner måste idag inse att hela Väst befinner sig i en allvarlig situation, ja i en dödlig fara. Man kan nämna flera skäl för detta och följa de olika faserna sextio år tillbaka i tiden. Söker man efter huvudorsaken så är den emellertid Västs ständaktiga blindhet för kommunismens väsen.

Två fel är här särskilt vanliga. Det ena består i att man inte förstår kommunismens totala fiendlighet mot hela mänskligheten; den går inte att bota, den har inga "bättre" varianter, den kan inte bli "älskvärd" och den kan inte existera som ideologi utan terror. Därför är ingen form av samexistens möjlig med den på samma planet.

Också det andra felet är vida spritt: Världsjukdomen kommunismen binds oupplösligt ihop med det land som den först behärskade — Ryssland. Här skall jag behandla hur detta fel förvränger innebörden i hotet och förvränger recepten för ett riktigt handlande.

Framförallt används ordet "Ryssland" lättvindigt och felaktigt. Man använder det istället för uttrycket "Sovjetunionen", t o m begreppet "ryssar" istället för "sovjetmedborgare", och det verkar vara med negativa känslor som man använder fel uttryck — "ryska stridsvagnar tränger in i Prag", den "ryska imperialismen", "ryssarna kan man inte lita på"; men man talar om "sovjetiska erövringar i världsrymden", "den sovjetiska baletten framgångar". Man måste hålla de två begreppen noga isär, eftersom de inte bara är kontrasterande, utan oförsonliga.

Historisk okunskap

När framstegsvänliga grupper i Väst under 1920-talet hänfördes av bolsjevismen, rädde inte denna förvirring; man kallade föremålet för jublet för "sovjetiskt". Under andra världskrigets tragiska år sammansmälte de två begreppen synbarligen i världens ögon. Sedan det kalla kriget har en övervägande fiendlighet skapats gentemot ordet "rysk". Den kan man spåra ända till våra dagar; helt nyligen har allvarliga anklagelser riktats mot "ryssarna".

Orsaken står ytterst att finna i historisk okunskap. Ett exempel: Förekomsten av Gulag-arkipelagen, dess omänskliga grymhet, dess vidsträckt, dess utsträckning i tiden,

dess dödstal togs in i det sista inte på allvar av den västerländska vetenskapen. Ytterligare ett exempel: De stora aktionerna från nationella motståndsrörelser mot kommunismen i vårt land under åren 1919-1922 registrerades över huvud taget inte av den västerländska vetenskapen, och när de trots detta inträffade, betecknade man dem — i överensstämmelse med kommunismens terminologi — för "huliganism".

Även beträffande Rysslands tidigare historia stöter man i Väst på det förvridande inflytandet av en lidelsefull radikal idé. Under de senaste åren har i den amerikanska vetenskapen en förenklad och ensidig metod dominerat: Man förklarar de unika händelserna under 1900-talet — först i Ryssland och senare i andra länder — inte med särdrag hos det nya kommunistiska fenomenet i mänsklighetens historia, utan för tillbaka händelserna på grundegenskaper hos det ryska folket under 900- till 1500-talen — en rent rasistisk teori.

Ryssland före 1917

Detta resonemang har i dagens värld åtskilliga anhängare, eftersom det erbjuder många fördelar: Eftersom kommunismen som sådan inte är brottslig och fördärlig, utan allt kan skyllas på det gamla Rysslands traditioner, så existerar ingen fara för de väsentliga grundvärnarna för Västvärlden.

Som en följd av detta fördjupar sig de vetenskapsmän som är av denna uppfattning inte särskilt mycket i den tidigare ryska historien. Förbluffande nog bortser de nästan helt från den andliga historien i det tusen år gamla landet, som om denna — enligt marxistisk argumentation — inte har utövat något inflytande på den materiella historiens utveckling. Vid studiet av den kinesiska, thailändska eller en valfri afrikansk historia och kultur gäller respekten för särpräglens som okränkbar. För den tusenåriga österländska kristendomen har västerländska vetenskapsmän mest förakt eller förundran till övers: Varför har denna underliga värld, en hel kontinent, hela tiden envist vägrat att anta den västerländska världsskådningen? Varför har de inte slagit in på den ack så fördelaktiga västerländska samhällsvägen? Ryssland blir resolut dömt för allt där det inte liknar Väst.

Alla vetenskapsmän och publicister som

står för dessa åsikter upprepar från bok till bok, från artikel till artikel, själlöst två namn: Ivan den förskräcklige och Peter den store, varvid de underförstått eller ibland öppet projicerar hela andan i den ryska historien på dessa två personer. Men kan man inte finna två eller tre minst lika grymma kungar i den engelska, franska, spanska eller vilken annan valfri historia som helst, utan att man där härleder hela det historiska skeendet till dessa. Med denna metod skulle en grupp vetenskapsmän kunna bevisa att kommunismen bara skulle vara möjlig i länder med en "skambefläckad historia", medan andra grupper anstränger sig för att rentvå kommunismen själv, genom att lägga skulden för dess misslyckande på egenskaper hos den ryska nationen.

Talrika västerländska historiker låter sig ledas av en felaktig tradition, när de försöker föreställa sig hur det förrevolutionära Ryssland var — och de upprepar därvid bara den sovjetiska propagandan. Ryssland före 1914 och kriget var ett land med blomstrande produktion och igång med en snabb tillväxt, landet ägde en flexibel och decentraliserad ekonomi, invånarna hade inga begränsningar i valet av ekonomisk verksamhet. Början fanns redan till arbetarlagstiftning, de materiella förhållandena för bönderna var lika goda som någonsin under Sovjet-väldet. Tidningarna utgavs utan politisk förhandsensur (t o m under kriget), det existerade full kulturell frihet, de intellektuella hindrades inte i sitt arbete, det fanns inget förbud mot att uttrycka valfria åsikter och att fritt välja religion, den högre utbildningen hade en okränkbar självständighet.

Alexander I i Paris

Mångnationsstaten Ryssland kände inga deportationer av politiska skäl och inga beväpnade separatist-rörelser. Denna bild har inte barn ingenting gemensamt med den kommunistiska epoken, utan den står i varje avseende i rak motsats till den. Alexander I kom med sin armé till Paris, men han annekterade inte en tumbredd europeisk mark åt Ryssland. Sovjetiska erövrare drar sig aldrig och ingestans tillbaka från den mark där de någon gång satt sin fot — och bägge fenomenen skall gå tillbaka på samma natur!

De historiska förvrängningarna permanentas ytterligare genom tvivelaktiga uttalanden från en aktiv grupp av emigranter från senare tid, som snabbt erkänns som Rysslands-expert i Väst och raskt inser vilka utlåtanden som är eftersträfvansvärda. De ligger ganska entydigt på samma linje: Samarbete med den kommunistiska regeringen i Sovjet, men kamp mot det ryska nationella självmedvetandet.

Hur kan då ett stort lands problem leda till att en rad människor lämnar det? Än på det ena stället, än på det andra, inträffar på den ryska landsbygden (för en tid sedan i Perm) demonstrationer med tusentals hungrande arbetare, som man splittrar med vapenmakt. Men är Väst berett att över huvud taget erkänna det och reagera på det?

Den tredje revolutionen

Det enorma i den pågående utvecklingen i Sovjet, en utveckling som är obotlig för det ryska folket, en process som redan är igång sedan tio till femton år — processen som innebär den slutliga utrotningen av den ryske bonden, den fysiska förintelsen av bondgårdar och hela byar, sammanträngandet av bönder i höghus efter industriell förebild, slutet för förbindelsen med landet och marken, förstörandet av nationella traditioner och nedbrytandet av den ryska landsbygdens folkkaraktär, detta offensiva kommunistiska mord av folksjälén — det registreras inte ens av Västs undermåliga informatörer.

Den första revolutionen (1917-1920), det var slakten på Ryssland med Lenins dolk. Trots detta överlevde Ryssland. Den andra revolutionen (1929-1931) var Rysslands sönderkrasande med Stalins slägg. Trots det överlevde Ryssland. Sedan började den tredje, slutgiltiga revolutionen — förträngandet av Ryssland bort från jorden med Bresnjevs bulldozer, och i denna tid av dödligt förintande av den ryska nationella existensen, klagar informatörerna i Väst med hög röst på att världens största fara är det ryska nationalmedvetandet...

Västerländska ögon bedras av tidningarnas falska föreställningar att ryssarna är Sovjets "härskande nation". De har aldrig varit det från 1917 till denna dag. Under de första femton åren av Sovjet-välde träffade kommunismens förintande slag ryssarna, ukrainarna och vitryssarna, varvid de högre klasserna, prästerskapet, kulturbärarna, de intellektuella och de produktiva skikten bland bönderna nästan helt utrotades. De främsta namnen i den ryska historien förbjöds och sågs med ogillande, hela historien smädades, kyrkorna jämnades i tiotusental med marken, städer och gator omdöptes efter skarprättaren — sådana saker som bara ockupanter brukar göra.

Ryskt nationalmedvetande

Alla republiker utsögs skoningslöst, men tyngdpunkten låg i den ryska rådsrepubliken. Ända till denna dag är den fattigaste byn i Sovjet den ryska. En skillnad i materiella levnadsbetingelser av denna storlek måste leda till en biologisk degeneration av nationen, till ett psykiskt och andligt förfall, som genom

Alexander Solzjenitsyn

den monotona politiska propagandan, den våldsamma stölden av religionen, genom kvävandet av den kulturella kärnan och våldet mot barnens förstånd, bara förstärks. Det sedliga förfallet är allvarligt — men inte för att folket är dåligt, utan för att kommunismen berövar det dess andliga näring, och har begravt alla dem som kan skulle ha kunnat ge moralisk hjälp, i första hand prästerskapet.

Det ryska nationalmedvetandet av idag är undertryckt och underkuvat genom allt det som skett och sker med oss. Det är en sjuklig, dödssjuk människas medvetande, som bara har en önskan kvar — lugn och tillfrisknande. Vad en i det inre av landet boende rysk familj tänker är mycket mer inskränkt än de samtal som en västerländsk korrespondent i Moskva kan höra under sin fritid. Dessa tankar innebär: Om bara den lilla ortens kommunistpampar kunde berövas sina privilegier, om man bara kunde äta sig mätt, om man hade skor åt barnen och ved till vintern, om man bara hade ett rum på två personer, och om bara kyrkan låg närmare än tjugo mil från hemorten, om det bara inte vore förbjudet att döpa sina barn och uppfostra dem till goda människor.

Västerlandets lättvindighet

Och detta tryck från den ryska landsbygden, från den djuriska tillvaro människorna får utstå, för att återvinna inslaget av religiöst nationellt medvetande, betecknas av Västerlandets informatörer lättvindigt och alltför snabbt för rysk chauvinism och en oerhörd fara för mänskligheten, mycket större än den fulljädrade kommunistiska draken, som redan sträcker ut sina raket- och stridsvagnsklor mot resten av vår planet. Dessa olyckliga människor, detta dödssjuka folk, som är oförmögat att rädda sig självt från under-

gången, tillvitar man en fanatisk messiansk tanke och en militant nationalism.

Rädslan skapas med hjälp av en vålnad. Man förser kärleken till hembygden, den naturliga patriotismen, med stämpeln "rysk nationalism". Men ett land som sedan femtio år saknar vanligt bröd kan inte längre stämma in i den militanta nationalismen. Vad den "historiska ryska messianismen" anbelangar, så är det rent dravel. Under århundradena led varken de inflytesrika prästerna eller regeringskikten eller de intellektuella av någon messiansk sjukdom.

Men även ett krossat, sönderslaget, utplundrat folk fortsätter att existera fysiskt, och den kommunistiska makten — likgiltigt om den härskar i Ryssland, i Kina eller på Kuba — vill tvinga det till arbete utan uppehåll, och om nödvändigt strid utan uppehåll. Men vad kriget beträffar har den kommunistiska ideologin i Sovjet sedan länge saknat dragningskraft, den förmår inte längre engagera någon. Därför förbehåller sig makthavarna otvivelaktigt rätten att utnyttja den av de själva undertryckta ryska nationalkänslan på nytt — för deras nya krig, för deras hänsynslösa imperialistiska mål (och ju mer och desto krampaktigare, allteftersom kommunismen förlorar ideologisk terräng), för att ur den nationella känslan hämta den fysiska och andliga styrka som saknas. En sådan fara hotar förvisso.

Alexander Solzjenitsyn

Copyright: Alexander Solzjenitsyn/Contra

Även *Contra* hör till dem som syndat vad beträffar åtskillnaden mellan sovjetiskt och ryskt. Vi beklagar den missvisande rubriken "Ryssarna bakom nazistvåldet?" i nummer 6 1980.

Frihetskampen i Angola

Journalisten Peter Hornung har besökt den västvänliga och antikommunistiska guerillaorganisationen UNITA:s högkvarter i Angola. UNITA har bundit tiotusentals kubanska och östtyska soldater i Angola, men inte, fransett en kort period, fått något stöd från Väst. Den nya regeringen i Washington vill emellertid nu upphäva de lagar som förbjuder amerikanskt stöd till frihetsrörelsen i Angola.

Nu var han den store hövdingen, den magiske medicinmannen, den afrikanske djungelkungen. Sedan nästan tre timmar talade dr Jonas Malheiro Savimbi. Han gick med sin käpp av svart ebenholts lös på de imaginära motståndarna. Han bytte från portugisiska till stammens språk. Han fick invånarna i byn att skratta. Sedan blev det åter dödstyst, när han talade till de samlade byäldstena. Han bekymrade sig inte om hettan på den stora gläntan i djungeln. Svetten glänste i pannan. Flugorna fastnade i den. I solen glittrade de tre generalstjärnorna på den gröna baskern. Ibland åkte den tunga Kalsjnikoven ner från axeln. De kraftiga militärstövorna rev upp damm. Byäldstena hade ofta varit på väg mellan två och tre veckor, åldrade med snövit hår och med ansikten som var präglade av kriget och ålderns visdom. De kom från provinserna i norr, från Benguela, Huambo, Bie, Moxico, Malange, Cuanza Sul, Huila, Mocamedes och Cuene. Trots de slitna kläderna och oknäppta skjortorna visade de värdighet. Men mannen därborta i den dallrande bettan, som ibland bara sågs som en skugga, UNITA-ordföranden och den trestjärnige generalen accepterade dem som högsta auktoritet. Visserligen snålade de med applåder. Men de höjde sina konstfullt snidade käppar när Savimbi dundrade: "Vi är det sanna Angola. Vår kamp är slut först när den siste ryssen, kubanen, östtysken och polacken har lämnat vårt land." Det var ett "blod, svett och tårar-tal" i Churchills anda, som UNITA-chefen höll: "Jag kan inte dela ut några ministerposter, jag kan inte göra i ordning några villor åt välförtjänta kämpar. På vår sida finns bara kamp, umbäranden och död. Trots det kommer angolanska bröder i hundratals och tusentals från de av kommunisterna behärskade städerna. De har alla blivit ögonvittnen. De flyr från kommunisternas terror. Marionettregimen i Luanda har de bättre vapnen, de har attackplan, helikoptrar och robotar. Vi har den angolanska patriotiska viljan att hålla ut på vår sida. Och just det är vår styrka. För några dagar sedan meddelade Radio Luanda att jag flytt med en sydafrikansk helikopter

och att jag nu skulle vara i Portugal för att undervisa i afrikansk historia vid ett katolskt universitet." Savimbi la in en lång konstpaus, vände sig om i en cirkel, tog Kalasjnikoven i handen, som om han närmade sig en motståndare: "Är jag en ande?" skrek han sedan. "Är jag en uppstoppad docka?" Nej, kom hit, känn på mig. Jag är Savimbi, jag kämpar här och min armé har under de senaste månaderna bara vunnit segrar. Bara i maj sprängdes i städerna Lubango, Caconda, Mocamedes, Bie, Huambo och Bailundo inte mindre än 82 bomber. Vi erövrade Cuangar, Sarita, Luenge, alla strategiskt viktiga städer. Jag skulle ha velat se MPLA-funktionärernas ansikten. Luanda hade ju redan sagt till dem: Savimbi och UNITA finns inte längre. Har bomberna kastats av den "helige Lenin" eller kanske to m av den kapitalistiske katolske "helige Anden". Djungeltrummorna avbröt talet. I extas skanderade åhörarna: Savimbi, Savimbi, Savimbi.

Till Angola

Flygningen till de av UNITA befriade områdena i Angola hade börjat i en afrikansk huvudstad. En Viscount utan registrering eller markeringar stod långt från den internationella terminalen och var översäddad med dånade plåtbitar. Rosten syntes trots detta igenom överallt. För att fira dagen hade Walter, piloten, satt fyra gyllene kaptensstjärnor på sin sjaskiga djungelskjorta. De hade precis som planet sett bättre dagar. För att lugna mig sa Walter: "Jag har 15.000 flygtimmar bakom mig och jag har bara kraschat en gång". Hur många år som hade gått sedan hans flygcertifikat gick ut, det spillde den undersåtsige piloten med en sönderknycklad Gauloise i mungipan inte ett ord på. Han väntade på sina riskabla uppdrag på ett smutsigt, tredjeklassens hotell mitt i slummen. Med en halvtom whiskyflaska och en bunt porr-tidningar på sängen hade han beskrivit flygvägen till UNITA:s landningsbana för mig. Någon nervositet visade inte Walter förrän tre timmar efter starten. "Vi är över Angola". Solen stod redan långt i väster, Walter studerade noggrant horisonten,

och skiftade då och då blixtnabbt kurs. Han muttrade: "Eftersom östtyskarna flyger Mig-arna, måste man ständigt vara beredd på en överraskning. Kubanerna svängde planlöst runt, sköt vid tillfälle på måfå och för det mesta slutade det med en kraschlandning. Med östtyskarna måste man vara mycket försiktigare. De kanaljerna går på riktig jakt, och de kan dessutom flyga." De små slingrande floderna är svarta i skymningen. Sedan ändlösa vassytter. Ett helvete av malaria. Mellan träden uttorkade sjöar: Vita fläckar i det ändlösa gröna. Skogen går över till savann. Ett rödaktigt ljus fladdrar över ytan. Vid sidan av djungeln och i den långa skuggan från träden finns en ljus och lång skära: Landningsbanan. Walter trycker ner planet i en störtdykning. Precis vid landningsmärket sitter han ner det kraftigt, efter en nödbromsning stannar planet. Vägen av buskar och förkrympta tumbuka-träd ser ödelagd ut. Men utan vidare dyker tungt beväpnade guerillakämpar upp, de har sina Kalsjnikover skjutklara, och ett patronbälte runt halsen. Major Cid, som avviker genom blåa knästrumpor och Bermuda-shorts, säger på välvärdad Oxford-engelska: "Välkommen till det fria Angola!"

Savimbis högkvarter

Den trestjärnige generalen Savimbis befäls-post är en stor hydda av elefantgräs och krokiga trädstammar, ungefär tio mil från Serpa Pinto. Den är full med generalstabskarter och med oväsen från radioupparater. Sex unga majorer arbetar som militära medhjälpare. "Från mörkrets inbrott börjar vårt huvudsakliga arbete," förklarar chefen för den västvänliga befrielse-rörelsen. "Då kommer rapporterna från våra operationsenheter in. De rapporterar vilka anfallsställningar de intagit, vilka angrepp som förestår, vilka aktioner som ska genomföras. Förra natten sprängde två av mina grupper två strategiskt viktiga broar på Benguela-järnvägen. Att bygga upp dem igen kommer att ta mer än ett år. En attackstyrka tog sig fram till hamnstaden Lobito, en viktig sovjetisk marinbas. Den sprängde cisternerna i luften, skadade kajan-

UNITA-ledaren Jonas Savimbi — med baskern — i samspråk med sina landsmän. UNITA bekämpar effektivt den kommunistiska regimen i Angola och kontrollerar betydande delar av södra Angola. Den strategiskt viktiga Benguela-järnvägen har inte kunnat öppnas sedan Angola blev självständigt, på grund av UNITA:s insatser.

läggningarna och viktiga kommandobyggnader. Tillfartsvägarna minerades. Under nästan tre veckor var de sovjetiska styrkorna instängda i Lobito. Med denna attack visade vi, att ingen stad vid kusten är säker för oss. Två guerillastyrkor finns redan 10 mil från Luanda." Dr Savimbi förklarar krigsoperationerna direkt mot de av Sovjet och Kuba besatta kärnområdena för det kommunistiska MPLA under Eduardo Dos Santos: "Där måste vi föra det 'lilla kriget'. Det förs enligt den klassiska principen 'hit and run'. Det skulle vara militärt självmord att försöka hålla Lobito, ens för några timmar. Jag skulle bara offra mina soldater i onödan. Så långt har vi inte kommit än. För att kunna gå över till konventionellt krig på vägen mot Luanda behöver vi stridsvagnar, helikoptrar, tungt artilleri, pansarbrytande vapen som 'Milan' och hela den elektroniska infrastruktur som behövs för samband. Med djungeltrummor går det inte att föra ett modernt krig. De förstår bara för guerillan." Sedan två år leder överste Andre Pitra MPLA:s motoffensiv. Han är bättre känd under sitt krigsnamn Petroff. Han genomgick den sovjetiska arméns kurser i subversion på Krim och studerade i anslutning till detta på Frunze-akademien i Moskva. "Han är en kompetent befälhavare," medger general Savimbi. "Men han ser bara sin krigsplan, som man lärde honom den i Sovjet. Hans trupper försöker inte övertyga. De arbetar bara med vapnen, som marskalkarna i Kreml föreskriver. Hela områden blir nedmejade." Överste Petroff måste medge i en rapport: "Vi håller idag i provinserna Huambo och Bie åttio procent av alla samhällen. Men där bor bara tjugo procent av den tidigare befolkningen. Resten har anslutit sig till UNITA-banderna eller gömt sig i djungeln." UNITA-ordföranden Savimbi: "Om det inte vore så tragiskt skulle man se Moskvans skyddsling Petroff som en gudaständ gåva till vår befrielsekamp. Han kan bara mord och härjningar.

Följden: De människor som är kvar i städerna svälter. De måste se på hur Petroffs hejdukar och kubanerna kalasrar på livsmedel som flygs in. Den s k befriade befolkningen har att se fram emot hungersnöd. För landsbygden behärras av UNITA. Och det är där skördarna tas."

30 flaskor Mosel-vin

På general Savimbis generalstabskarta är det militära läget inritat. Längs Benguela-järnvägen slutar området för UNITA:s inflytande. Helt befriade områden finns i regionen söder om staden Serpa Pinto. "Här lyckades vi med övergången från guerillakrig till konventionellt krig," berättar Rommels och Maos beundrare. "Vi håller sedan månader den strategiskt viktiga staden Cuangar. Och med fyra bataljoner erövrade vi den likaså i ett nyckelområde belägna staden Mavinga. Vad som är viktigt är emellertid: Vi kunde redan tidigare erövra städer. Men vi förmådde inte hålla dem. Mavinga anfaller kubanerna sedan veckor tillbaka med attackhelikoptrar. Men de kan inte bryta upp våra försvarslinjer. Vi håller Mavinga och Cuangar och över tio andra viktiga städer och samhällen i de södra provinserna. Här kan vi alltså tala om det 'befriade Angola'." Savimbi har tolv reguljära bataljoner med 15.000 man under vapen. Guerillakriget i norr förs av guerillagrupper på sammanlagt 8.000 man. De strider och ordnar samtidigt med underrättelser.

"De är viktiga och ger upplysningar om fiendens inre förhållanden," säger Savimbi. "Jag kan exempelvis berätta att Bonn's ambassadör lät lagra 30 flaskor Mosel-vin i kylan inför den mottagning för MPLA-funktionärer som han håller idag. Jag vet också hur mycket vodka den sovjetiske generalen Tjermatov, som är ansvarig för trängtrupperna, har tagit sedan klockan fem. Alla detaljer är värdefulla för oss, när det gäller händelserna i huvudstaden Luanda. Vi har inte mindre än tre

kompanier stationerade där, som bara arbetar med att samla in information. Samtidigt får de också i uppdrag att genomföra sabotagehandlingar. Tillsammans taga ger enskildheterna, som ofta är nog så banala och intetsägande var för sig, en bild av MPLA-ledningen."

UNITA:s bildande

Sedan sexton år kämpar den kraftige och vitale guerillafältherren i Angolas djungler. Redan 1961 anslöt sig den dåvarande filosofistuderanden Jonathan Savimbi till FLNA-rörelsen under Holden Roberto. 1966 lämnade han FLNA. Savimbi säger idag: "Roberto förde kriget från Kinshasa. Han kunde inte motivera de angolanska massorna. Guerillan genomförde då och då terrordåd. Det blev aldrig något ordnat fälttåg. Men portugiserna kunde inte skrämmas upp med enstaka angrepp. Annu mer avgörande var dock: Ledaren för en befrielse-rörelse måste bo i djungeln tillsammans med sina soldater, vara med och kämpa i första ledet. Därför beslöt jag mig för att grunda UNITA, den Nationella Unionen för Angolas Totala Oberoende. Att gå över till Aghostino Netos MPLA kom inte ifråga för mig. Neto var redan då en marionett åt Kreml. Han uppehöll sig omväxlande i Moskva och Havanna. För att kunna göra praktiska insatser i Angola var hans bas alldeles för liten. Neto hade anhängare inom studentrörelsen i huvudstaden Luanda. Ute i djungeln hade MPLA inget inflytande. Det var där som kampen mot portugiserna måste avgöras."

Den 16 mars 1966 publicerades UNITA:s grundande och dess program i staden Muangai i Moxico-provinsen. Man krävde villkorslös kamp mot den portugisiska kolonialmakten och uppbyggandet av ett oberoende, demokratiskt och socialt Angola. Efter några månader ledde Jonathan Savimbi en guerilla-armé på nästan 2.000 man. "Vi var uruselt beväpnade," påminner sig UNITA-chefen. "Men de flesta soldaterna hade redan tjänstgjort i den portugisiska armén. De kände alltså fienden." Savimbi genomförde de första striderna på gatorna i provinnsstaden Kassamba. Därefter angreps städerna Lukusse och Kaungulo. Bland de första som stupade för UNITA fanns kapten Paulo Moisses, idag en av befrielse-rörelsens martyrer. Den 25 december 1966 angrep Savimbis guerilla den strategiskt viktiga provinshuvudstaden Teixeira de Sousa. De förstörde två kaserner och flera förvaltningsbyggnader. Angolas generalguvernör Americo Tomas talade efter angreppet om ett farligt och lömskt angrepp på Portugals överhöghet.

De första åren

Till att börja med inskränkte sig UNITA-guerillan helt till provinsen Moxico. På jakt efter vapen och politiskt stöd resté Jonathan Savimbi i början av 1967 till Zambia, Egypten och Folkrepubliken Kina. Samtidigt påbörjade kapten Gamboa, som redan lett angreppet mot Teixeira de Sousa, ett angrepp och sprängde med sina guerillastyrkor på tre ställen Benguela-järnvägen. Angolas viktigaste trafikled. På begäran av Tanganyika Company i London startade regeringen i Lissabon en

diplomatisk kampanj mot UNITA och rörelsens ledare Savimbi. Som en följd av denna blev Savimbi efter sin återkomst från Peking gripen på flygplatsen i Lusaka i Zambia. Han satt fängslad i sex dagar och skickades sedan till Kairo. Där bildade Savimbi tillsammans med Miguel Nzau Puna och George Sangumba, som än idag ingår i UNITA:s partiledning, exilregeringen. Med stora svårigheter återvände Savimbi, Puna och Sangumba till de guerillastyrkor som kämpade längs Benguela-järnvägen. De av Kommunist-Kina levererade vapnen beslagtogs av Tanzanias president Julius Nyerere. Savimbi byggde trots detta upp UNITA:s militära gren, FALA. Vid årsskiftet hade han nästan 3.000 guerillakämpar under vapen. År 1969 kom emellertid med svåra bakslag: Kapten Tiago Sachilombo, chefen för Luso-fronten, gick över till portugiserna, kapten Mwanangola deserterade till FLNA med 144 man. Trots detta hölls den andra UNITA-kongressen i Sachimbanda i provinsen Moxico. Två händelser kännetecknade 1970. Vid ett angrepp på Benguela-järnvägen föll den 18 juni den bara 20 år gamle kapten Samwimbila, alias David Jonatao Chigunji, den mest framgångsrike och skickligaste frontofficeren i FALA. Det lyckades Savimbi att på det diplomatiska planet, och mot de prokommunistiska staternas motstånd, få UNITA att skicka en officiell delegation under George Sangumba till de alliansfria nationernas konferens i Lusaka i Zambia. 1971 står UNITA inför ett trefrontskrig: Man blir instängda mellan MPLA, FLNA och de portugisiska kolonialstyrkorna. FALA drar sig tillbaka söderut. Under ledning av kapten Carlos Kandanda rycker FALA 1972 åter fram till Benguela-järnvägen. Kandanda förlorar sitt högra ben. Den svårt skadade säger kort: "Jag har förlorat ett ben. Men jag har fortfarande ett att erbjuda åt revolutionen."

Östtysk utrustning

1973 hålls den tredje UNITA-kongressen i staden Kutaho. Över 1.000 delegater kommer från provinserna i mellersta och södra Angola. I september påbörjar FALA sin första storoffensiv mot Cuanza-floden. Tre portugisiska regementen krossas. I januari 1974 förlorar UNITA sin första generalstabsmedlem, major Kapessi Kafundaga. Portugals elitregementet sätter in en storoffensiv mot Savimbis guerilla. Den stoppas genom officerskuppen i Lissabon den 25 april 1974. Redan i maj undertecknar Savimbi ett vapenstillestånd med portugisernas överkommando. Enheter från UNITA drar in i städerna Luso, Lobito, Bie, Luanda, Huila och Mocamedes. I Kinshasa träffar Aghostino Neto (MPLA), Holden Roberto (FLNA) och Jonathan Savimbi en överenskommelse om att förbereda gemensamma fria val i Angola. Portugal ansluter sig till överenskommelsen vid ett möte i Alves. När det i september 1975 börjar bli klart att UNITA och FLNA skulle gå segrande ur valen, tillkallar Aghostino Neto en kubansk expeditionskår till hjälp. Sedan FLNA:s styrkor slagits genom en serie slag mellan Ambrice och San Salvador, drar sig Savimbis styrkor undan från kubanernas eldstorm. De gör ett strategiskt återtag till djungeln. Redan 1977 kunde UNITA hålla sin fjärde kongress, bara åtta mil från Huambo. Kommandostyrkor från guerillan når återigen kusten vid Lobito och i norr opererar de åter i provinserna Cuanza, Malange och Luanda. De första två reguljära bataljonerna organiseras. Benguela-järnvägen kan stoppas längs en sträcka på nästan femtio mil. Fram till slutet av 1979 organiserade brigadgeneral Chiwale, FALA:s militära planläggare, elva militärområden. Nästan 3 miljoner angolaner bor i av UNITA kontrollerade provinser.

"Kommunisternas propaganda från Luanda

framställer mig som en djungelkung, som en militär hasardspelare, som gör kriget till ett självändamål," säger Savimbi fram på morgonkanten. Radion har tystnat. Solen går upp. Utanför lägret hörs bullret från tunga lastbilar. De flesta är krigsbyte, östtyska IVA från VEB Marienfelde. "Det är ett krig i rent nödvärn. Vi för krig mot den kubansk-sovjetiska aggressionen. När den siste kubanen, ryssen och östtysken lämnat Angola, upplöser jag genast min armé. Och om jag skulle förlora de fria valen med UNITA, så sätter jag mig på oppositionsbänken. Vi för inte något inbördeskrig. Det är ett kolonialkrig. Till 1975 kämpade vi mot portugiserna. Idag är det kubaner, ryssar och andra satelliter till Moskva som är våra fiender." Han bär den franska främlingslegionens gröna buskar. Hans khakiskjorta är ren och oklanderligt igenkännt också mitt i djungeln. Kalasjnikovens ligger inom räckhåll. Men samtalet visar: Savimbi är ingen krigsbuss: "Jag blev tvungen till kriget," säger mannen som utexaminerats från universitetet i Genève. Han började studera medicin, men gick senare över till statskunskap och skrev sin doktorsavhandling om britten John Lockes statsuppfattning. Men han medger: "Idag är militära skrifter min viktigaste läsning." Han skrev en 379 sidor lång instruktion för sin armé 1979. "Mao och Giap gav mig viktiga idéer. Men också Clausewitz uttalade sig på väsentliga punkter om 'det lilla kriget'." Doktoranden om statsfilosofen Locke lärde sig krigets konst vid militärakademien i Nanking 1965: "Där stod klassiker som Sun Tsu, som höjde krigslisten till strategins nivå, och Mao, det dolda krigets mästare, i förgrunden." Vid sin planläggningen går Savimbi också tillbaka på den tyska militärhistorien: På Rommels "Infanteriet går till anfall" och Mansteins "Förlorade segrar". Djungelkrigaren säger: "Detta krig kan inte enbart föras enligt guerillakrigets principer. Vi måste veta hur de moderna storförbanden reagerar, de som uppfostrats med stor rörlighet och områdestäckande eld. Det är dessa förband som står på andra sidan. Vi kan bara dra oss undan med guerillataktik. Men först är det nödvändigt att vi känner till deras operativa tänkande. Sovjet och östtyskarna i Luanda gör den militära sidan ganska enkel för oss. Först i det sista skedet tillgriper de blixtrkrigsmetoder. Innan dess planerar man i veckor var mina trupper skall angräpas. Sedan börjar man uppmarschen med en insatsstyrka av helikoptrar, stridsvagnar och mekaniserat infanteri. Detta förflyttas så över 10 mil till våra befriade områden. Innan de kommit fram skjuter våra kommandostyrkor ner en del av den s k 'traffexpeditionen'. Och sedan kommer den stora smällen — i tomma luften. Ofta befinner sig våra styrkor bara någon kilometer därifrån, där ockupanterna skapar ett stycke bränd jord. Men de blir inte upptäckta." I efterhand ger Savimbi en komplimang till den portugisiska kolonialarmén: "Deras specialister visste ganska väl vad som hände i motståndsrörelsen. Deras angrepp var därför farligare. Trots den väldiga materiella överlägsenheten är fiendens angrepp idag mer förutsebara."

UNITA upprätthåller mellan sex och åtta stora militärbaser i söder. Men Savimbi inrättar ständigt nya provisoriska eldledningsplatser.

Han blir aldrig längre än tre eller fyra dagar på en plats. "Vi har en huvudfront här," säger generalen. "Varje dag ändrar sig bilden. Bara sedan årsskiftet har jag marscherat mer än 100 mil till fots. Jag var uppe vid Benguela-järnvägen två gånger, en gång besökte jag den grupp som opererar tio mil från huvudstaden Luanda. Jag för inte själv befäl över några enheter. Överbefälhavare är den tvåstjärnige generalen Samuel Chiwale. Min uppgift är att motivera UNITA:s motstånd politiskt och militärt. Det kan jag inte göra i fält eller utomlands. Jag måste till mina frontchefer och till de politiska funktionärerna utanför de befriade områdena."

Lejonstigen

Nästan femtio mil åt norr räcker UNITA-arméns linjer. Mot morgonen kan man höra lejonens vråla. "Det här är lejonstigen", säger Savimbis officerare. Genom djungeln, träsk och tamariskskogar leder den smala sandstigen mot norr. Tidigare brukade portugisiska jordbrukare gå på storviltjakt här. Idag är området fyllt av bullret från tunga lastbilar. Det är framförallt erövrade östtyska lastbilar av märket IVA. Chauffören Josepheo muttrar: "Motorerna duger inte mycket till. Bara chassit är stabilt. Lastbilarna från Tjeckoslovakien och Polen är bättre." Kort efter midnatt stannar konvojen. "Flygbuller" säger major Cid. Bullret hörs högt uppe. "Inga Mig, inga helikoptrar", tecknar spanarna. De hörde det höga ljudet genom lastbilarnas buller. Ständigt möter vi andra konvojer. "Lejonstigen" har blivit UNITA:s Ho Chi Minh-stig. Längs den sköts försörjningen. Bara de osäkrade Kalsjnikoverna, pansarvärnsrobotarnas spetsar och de uppmonterade granatkastarna stör bilden. Annars vore konvojen en safari genom det ljusa månskenet. Syrsornas spelande, vattenbufflarnas råmande. De knotiga leboa-trädens trädtoppar reser sig silveraktigt upp mot Södra korset. Mot morgonen går truppen på jakt. Ett rovdjurs skällande hörs. Sedan kommer det med en antilop och två gaseller. Kocken Antonio förhör sig för, med en hövlighet som tillkommer hovmästaren på Grand Hotel: "Stek eller gulasch?" Bara tet smakar förfärligt. Det bryggde Antonio i ett smörjoljefat.

Vid första anblicken ser de alla ut som västernhjältar, Savimbis fältofficerare: Hans generalstabschef överste Demosthenes Amos Chilinguiles och chefen för sydfronten överste Demyiani. De är stenhårda, straxt över trettio med grovkalibriga Colt-revolverar i bältet och storviltjägarrens spårklänsla. De har inte gått vid någon krigshögskola. Överste Demosthenes säger: "Jag kom till UNITA som spanare vid fjorton års ålder. Och sedan arbetade jag mig uppåt i en armé, som naturligtvis hade en strategi, men som bara kunde bygga sin förmåga att överleva på att den var oberäknelig." Hans företrädare Celestino Samanjalo var emellertid humanist. Han skrev en doktorsavhandling om de 16 gamla kungarikena i Angola, och stupade under en attack mot Benguela-järnvägen. Överste Demosthenes har alltid en japansk fickräknare redo. Han beräknar eldkraft och avstånd. När han tillfrågas om "negritude" svarar han kort: "Det är viktigare för mig att veta hur många

SAM-7 kubanerna har stationerat i närheten av Serpa Pinto." De unga teknokraterna hålls emellertid inom vissa gränser av Savimbi. Guerillachefen tillrättavisar: "Det talas alltid om djungelkrig. En av mina bataljoner har större eldkraft än en division under andra världskriget. Hos oss tillhör samordnad krigsföring utbildningen." Men det finns också medicinmän med på varje fälttåg.

Medicinmän

Kapten Antonio Soares (27) krigsnamn är Chassana, "jägaren". Antonio har ett böljande helskägg, och till stridsrocken bär han jeans. "Följ med kapten Antonio", säger Savimbi, "då får ni se hur rutinen är hos mina styrkor. Jag bekymrar mig inte för exercis på kasernmanér." Kort före midnatt lämnar hans grupp lägret i tre Land Rovers. Radiokontakten med grupperna i djungeln är livlig. Mot morgonen gör gruppen halt. "Idag kommer inte FAPLA:s konvoj, vi möter den inte," säger kapten Antonio. "Men i morgon är den här". Soldaterna diskuterar, skrattar. Plötsligt dyker två medicinmän med sina gräskläder och fantasifulle ansiktsmasker upp. De börjar en krigsdans. Snart faller guerillan in i rytmen. Plötsligt förstår jag Savimbi-partisanernas magi. De är en djupt afrikansk armé, de behärskar moderna vapen, men de lever samtidigt med i sitt lands riter. Detta skiljer dem från FAPLA, som tränas av de kubanska revolutionsstyrkorna. Utåt talar Savimbi om 15.000 man i FALA (Forces Armata de Libertacao de Angola) och om 8.000 milistrupper. Uppenbarligen är dessa siffror för höga. Ungefär 6.000 man tillhör de aktiva, ständigt beredda styrkorna. Till dessa kommer ytterligare 6.000 man guerillastyrkor. Dessa 12.000 man är dock uppenbarligen på offensiven mot de 19.000 i FAPLA, de 36.000 kubanerna och de 4.500 soldaterna från Östtysklands "Nationella folkarmé". Knappt har medicinmännen slutat sin dans, förrän kaptenen blåser till uppbrott. Längs grusvägar närmar vi oss asfaltvägen

till Serpa Pinto. Förtruppen rapporterar: Konvojen är fortfarande två mil bort. Commandante Chassana väljer ut en raksträcka, som går över en slätt med två meter högt elefantgräs. På en meters håll kan man inte se en hukande guerillasoldat. I en vid halvveinkel intar kaptenens grupp sina ställningar. Längs fram placeras ett raketgevär. Fullständig radiotystnad inträder. Sedan kommer motorbullret närmare. De tunga lastbilarna avtecknar sig mot stjärnhimlen. En eldstråle kommer från raketgeväret. Den förvandlar den första lastbilen till ett orangefärgat helvete av eld. I fyra minuter varar skottlossningen. En grupp av kaptenens styrka har upptagit förföljandet av bevakningsstyrkan. Ibland kan man höra Kalasjnikovernas knattrande. Två sårade på den egna sidan sköts om och transporteras bort. 21 döda motståndare ligger i rad längs vägen. Lastbilspecialister har satt igång med att reparera de fyra andra lastbilarna. Några däck är sönderskjutna. På en bil droppar det från bensinledningen. Efter en timme är de åter startklara. "Till soluppgången måste vi hitta ett bra gömställe", säger kaptenen. "Då kommer kubanernas attackhelikoptrar". Men i den första disiga gryningen ser vi bara skuggorna av gamar som kretsar norrut. De dyker ned mot dem som dött under nattens strider.

Vid högtidliga tillfällen får kapten Antonios trupp utgöra ordförande Savimbis hedersvakt. De applåderar när den svettige talaren med den svängande ebenholtskappen lovar bättre medicin och bättre uniformer. I slutet av talet hörs åter det dova mullrandet från djungeltrumorna. Chassanas kompani avtågar. Framför det förs UNITA:s fana, röd, grön, röd och i mitten en uppåtgående sol med en galande tupp. Den syns länge mellan de dammiga buskarna. Soldaterna sjunger. Det är ingen klämmig marschvisa. Det låter snarare som en mörk klagosång. *Peter Hornung*

En trupp från UNITA på uppdrag.

Kemikalier, cancerfaran och massmedia

Elizabeth M Whelan är VD för American Council on Science and Health. Hon bedriver forskning vid Harvard School of Public Health, medverkar i radioprogram och skriver böcker, många av dem om livsmedel och livsmedelstill-satser. Hon är fil dr.

Jag tror inte det kommer som någon överraskning om jag säger att dagens amerikaner är bekymrade. De är oroliga för kemikalier med lustiga namn i vår mat, i vårt vatten och i vår luft. Och det är inte att undra på att människor är oroliga. Under de senaste åren har pressen haft långa klagovisor om alla tänkbara cancerfaror i vår miljö.

Vi har fått höra att hamburgare kan förorsaka mutationer, att det inte är nyttigt att dricka hårblekningsmedel, att sackarin förorsakar cancer hos kanadensiska råttor och att det milda nervlugnande medel som du behövde för att smälta allt detta just blivit förbjudet. Ibland tror jag att den enda lösningen är en stark drink, så länge det inte är whisky eller öl. De kan också förorsaka cancer!

Jag tycker att vi har blivit misstänksamma, och att en del är beredda att skrika "cancerogent" vid minsta antydning om problem. Eller också har vi bara tröttnat på alla varningssignaler.

Men den amerikanska industrin har svarat på vår oro. Vi får höra att om det är något som inte är "naturligt" så bör det undvikas. Det finns naturkläder, naturlivsmedel, naturdeodoranter och t.o.m. naturinsektsmedel. Och vem kan glömma bort naturcigaretter med Socialstyrelsens varningstext på ett naturligt ställe?

Den verkliga frågan bakom myten om att "naturligt är bättre än artificiellt" är inte oron, utan varför oron existerar och vad vi kan göra åt den.

Cancer är obestriddligen en mycket allvarlig hälsofråga i USA idag. I år beräknas 395.000 amerikaner avlida av någon form av cancer,

vilket gör cancer till den näst hjärtsjukdomar viktigaste dödsorsaken. Det finns alltså ett uppenbart skäl att på ett rationellt sätt identifiera och bedöma cancer-risker. Detta är särskilt uppenbart när det gäller den kemiska industrin eller den närliggande industrigrenar. Men det råder idag delade meningar om vilken politik som är bäst.

I stor utsträckning bygger dessa delade meningar på en allmän missuppfattning om cancer och dess orsaker. Denna missuppfattning påverkar forskning och regleringar och innebär ibland att begränsade ekonomiska resurser används på fel sätt. En lösning på problemet beror då på möjligheten att korrigera dessa missuppfattningar genom utbildning och forskning.

Problemet är komplicerat, men i ett försök att förenkla diskussionen har jag identifierat sju väsentliga punkter av felinformation och missuppfattningar hos allmänheten. Om vi ska ha någon möjlighet att ändra vårt lands nuvarande inställning till miljöfrågorna tror jag att det är avgörande att vi först förstår — och sedan åtgärdar — dessa missuppfattningar.

Hur vanlig är cancer?

För det första. Det råder en dålig förståelse för den relativa storleken av cancerens förekomst i USA. Undersökningar som gjorts visar att amerikanerna tror att landet har en ovanligt hög cancerfrekvens — vilket skulle förklaras genom att vi betalar för vår höga teknologi med dålig hälsa. Missuppfattningen är så spridd att den blivit allmängods. Ett TV-

program började nyligen med orden: "Om Du bor i USA har Du större sannolikhet att få cancer än i något annat land." Under debatten mellan president Ford och Jimmy Carter för fyra år sedan berättade Carter att vi hade den högsta frekvensen dödsfall i cancer i hela världen. Och om man hör ett påstående tillräckligt ofta börjar man tro på det, och börjar vidta åtgärder därefter. Faktum är naturligtvis att USA har en cancerfrekvens som motsvarar ett genomsnitt av den industrialiserade världen. Skottland är i år nummer 1.

Miljön och cancer

För det andra. Opinionsundersökningar visar också att folk tror att det lågt rum en markant ökning under de senaste decennierna — tillräckligt för att motivera ordet "epidemisk". Du kanske påminner dig att tidningarna 1975 skrev om "cancer epidemin", och var oroliga för att den tidsinställda bomben skulle explodera. Återigen är vi tillbaka vid föreställningen att vi som högteknologisk nation drabbas av mer och mer miljöorsakad cancer.

Återigen står emellertid den allmänna uppfattningen i strid mot fakta. Data från *National Cancer Institute* visar att cancerfrekvensen (antal fall per 100.000 invånare) har minskat obetydligt sedan 1947. Andelen dödsfall i cancer har ökat, men förvisso inte i den omfattning att det skulle motivera ordet "epidemi." Vad som är av intresse är att det bara är en form av cancer som har ökat nämnvärt för alla amerikaner: lungcancer. Vid en tidpunkt när de som åter mat är

oroliga för kemikalier i maten, så är det ironiskt att den dramatiska ökningen i lungcancer motsvaras av en djupdykning av antalet fall av magecancer.

Tobakens risker

För det tredje. Det sägs ofta att 90% av cancerfallen idag förorsakas av miljön. Och det ger naturligtvis lekmannen uppfattningen att illasinnade vetenskapsmän i vita rockar häver ut cancerogena ämnen i luften, vattnet, maten och på arbetsplatserna. Bakgrunden till siffran 90% är att söka hos en epidemiolog knuten till världshälsoorganisationen WHO, som jämförde internationell cancerstatistik och konstaterade att egenskapen att vara människa inte räckte för att förklara förekomsten av cancer, utan drog slutsatsen att huvuddelen av cancer måste förklaras av skilda faktorer i miljön. När uppskattningen gjordes syftade han emellertid inte på "kemikalier" utan på skillnader i livsstil m.m.

Epidemiologernas uppskattningar varierar något, men allmän enighet tycks råda om att 40% av den cancer som förekommer i USA idag är förorsakad av en enda miljöfaktor — tobak (för kvinnor gäller siffran 25%). Dessutom finns det starka misstankar om att vissa vanor när det gäller mat spelar stor roll när det gäller vissa former av cancer — tjocktarmen, bröst, prostata och magen, kanske tillräckligt för att förklara en tredjedel av alla dessa fall. Idag har vi ännu inte svaret tillgängligt, men det verkar som om förklaringen ligger i våra matvanor. En del bidragande faktorer till miljöförorsakad cancer är dessutom: överdriven alkoholkonsumtion, särskilt i förening med cigarettökning, den förklarar en betydande del av antalet fall muncancer. Ett begränsat antal läkemedel har ökat cancer-risken. Skillnader i sexualvanor och fortplantning påverkar sannolikheten för livmoder- och bröstcancer. För hög strålning — naturlig eller av människan förorsakad — har svarat för en del cancerfall. Och i vissa fall naturligtvis exponering för kemikalier eller förhållanden i arbetslivet, som ökat cancer-risken.

Men för att sätta detta i ett rimligt perspektiv så är den överväldigande delen av de 80 till 90% av cancerfallen som förklaras av miljön förorsakade av tobaken, och den ännu inte klarlagda faktorn matvanor. Övriga faktorer förklarar bara en liten del av cancerödligheten i landet. Trots den livliga diskussionen under senare tid är det sannolikt att mindre än 5% av cancerödligheten kan förklaras av cancerogener i arbetslivet.

Jag vill understryka att det inte råder något tvivel om att ett antal industrikemikalier innebär potentiella cancer-risker. Det är inte heller någon tvekan om att asbest bidragit mest — om hänsyn tas till såväl risken som antalet personer som utsatts för den — när det gäller cancerfrekvensen. Men om vi skulle tro miljöministern Califanos uppskattningar skulle ökningen av mesotheliomas, den ovanliga lungcancer som nästan helt är kopplad till asbest, vara enorm. Men i de stater som har cancerregister, som New York och Connecticut, har sådana öknings inte kunnat noteras. Kanske en del läkare fortfarande klassificerar tumörer fel, eller också finns det någon okänd faktor som bidrar till att fördröja upptäckten. Men en sak vet vi säkert och det är att det är stor skillnad mellan hälsodepartementets uppskattning på 20 till 40% och de siffror på mellan 1 och 5 procent som *International Agency for Research on Cancer* kom fram till i en studie rörande Storbritannien.

Det finns emellertid en punkt i socialdepartementets rapport som förtjänar att uppmärksammas. Och det är att vi kan lura oss själva om vi försöker tillskriva X procent av cancerfallen till en enskild kemikalie eller process. Cancer förorsakas av samverkande faktorer. Vi vet exempelvis att asbest innebär en cancer-risk, och vi vet också att cigarettökning ökar denna risk. Då är det märkligt att en domstol nyligen förklarade att det var olaga diskriminering av ett företag att enbart anställa icke-rökare för att arbeta med asbest. Det verkar som om domstolen tycker att det är bättre att lägga ned verksamheten för att uppfylla miljökraven än att hindra arbetarna från att ta död på sig själva genom att röka.

Men grundtanken att vi måste ta hänsyn till samverkan mellan olika riskfaktorer är rimlig.

Luftföroreningarna

För det fjärde. På listan över vanliga missuppfattningar om cancer finns tanken att det är industrin, och särskilt då den kemiska industrin och annan tillverkningsindustri som förorsakar cancer. I detta felaktiga resonemang drar man slutsatsen att det inte bara är asbest och vinylklorid som förorsakar cancer hos arbetarna, utan att industrin också genom allmänna föroreningar förorsakar cancer hos allmänheten också. Ett typexempel är delstaten New Jersey, som kallas "cancergränd". Man bör inte bo där, och ska man köra genom staten så bör man hålla andan. Om du frågar

någon som passerar staten varför cancerfrekvensen är så hög kommer vederbörande att skylla på den kemiska industrin. Det är priset som måste "betalas".

Jag har dock aldrig sett övertygande bevis för att allmänna luftföroreningar skulle höja cancerfrekvensen. Det finns förvisso andra hälsoskäl och estetiska skäl för att rena luften. Men den allmänna uppfattningen om cancer stämmer inte med fakta. En noggrann analys av data om stater som New Jersey visar att det inte är någon skillnad mellan denna stat och andra stadsområden. En del kanske är intresserade av att veta att i några av de mer förorenade områdena är cancerfrekvensen lika hög som Rutland i Vermont, där huvudnäringen är turism.

Riskanalys

För det femte. En missuppfattning av ordet risk. När man diskuterar cancer och miljö missuppfattar de flesta innebörden av ordet risk. Problemet är tveeggat: för det första att extrapolera från ett beklagligt faktum till att gälla alla ämnen. En dålig förståelse av riskuppskattningar kan leda till slutsatsen att om stora mängder inandad asbest ökade risken för mesotheliom, och för dem som rökte dessutom risken för lungcancer, så skulle vi inte acceptera någon exponering för asbest i framtiden oavsett hur små kvantiteterna var och oavsett kostnaderna.

Det andra problemet är allmänhetens oförmåga att skilja mellan verkliga och hypotetiska risker. En verklig risk kan identifieras och kvantifieras, sedan kan man avgöra om man ska ta den risken eller ej. Att köra bil och flyga innebär risker. Människor dör. I slutet av varje år vet vi exakt vad risken för tolv månaders användning av dessa kommunikationsmedel varit. Amerikanerna verkar ha små problem att acceptera dessa verkliga risker. På samma sätt är cigarettökning en känd hälsorisk. Epidemiologiska studier möjliggör beräkningar av individens risktagande. Det är verkliga risker. Användningen av tillsatser i mat, bekämpningsmedel och låga doser av kemikalier i arbetslivet är å andra sidan hypotetiska risker. Det är naturligtvis möjligt att de bidrar till dödligheten i cancer. Men vi har inga bevis för det. Som samhälle har vi hamnat i en situation där vi accepterar kända och stora risker, som kan bedömas av individen — och vägrar att acceptera hypotetiska risker som kan antas bäras av industrin eller hela samhället. Det blev klart för mig i New York när nära en kvarts miljon människor

samlades för att protestera mot kärnkraften. Tidningsklippen visade att åtskilliga av dem rökte.

Orsaken

För det sjätte. Cancerskräcken i Amerika och de många miljöregleringar som den har skapat hänger mycket nära samman med vad som verkar vara en ny uppfattning om sjukdomars orsaker. Om det finns en klassisk förklaring till sjukdomar så är den att de förorsakas av "onda andar" eller "dålig luft" eller "Guds vilja". De flesta sjukdomar är annars oförklarliga och har varit så till helt nyligen. Men så är det inte idag. Istället blir vi idag antingen skuldmedvetna eller arga om någon i vår närhet blir sjuk.

En av mina medarbetare fick för en tid sedan veta att han led av levercancer. I tre veckor ställde han samma fråga till mig: "Vad har förorsakat den? Varför jag? Vad gjorde jag fel? Vems fel är det?" Samtalen blev frustrerande, eftersom mitt svar hela tiden var detsamma: "Vi vet inget om vad som förorsakar levercancer."

Han hade ställt samma fråga också till sin läkare. Förra veckan gav doktorn efter för hans frågande och hävdade att hans användning av sackarin kunde vara orsaken. Sannolikt är läkaren medveten om att inte ens i den mörkaste bilden av sackarinets verkningar har det någonsin hävdats att sötningsmedlet skulle förorsaka levercancer. Men läkaren försökte leva upp till en förväntan; min vän var i desperat behov av något som han kunde lägga skulden på; på sackarintillverkarna och sig själv för att han använt sackarin.

Min medarbetares upplevelser är, tror jag, karaktäristiska för en avgörande förändring i attityderna under 1970-talet. En ändring som förorsakats av vårt nya intresse för sambandet mellan cancer och miljö, något som får avgörande konsekvenser för vår levnadsstandard.

När jag deltog i ett TV-program i Chicago för en månad sedan ringde en kvinna för att berätta att hennes fyra år gamle son hade leukemi. "Jag vet orsaken," berättade hon sorgset, "jag ammade honom och min mjölk var förorenad med DDT. Vi måste förbjuda insektsmedlen och stoppa cancer epidemin."

Denna kvinnas reaktion påminde mig om en händelse i New Jersey för tre år sedan: två kvinnor vars söner hade dött i leukemi med fem månaders mellanrum började själva leta efter andra liknande dödsfall. De fann ett antal och meddelade pressen att de hittat "anledningen" till sina söners död: föroreningarna från delstatens kemiska industrier. De krävde att några större industrier i grannskapet skulle stängas. Massmedia ägnade "cancerhärden" stor uppmärksamhet. När delstatens hälsovårdsmyndigheter studerat saken och konstaterade att antalet cancerdöda i regionen inte var större än vad som var normalt förorsakade ingen nämnvärd uppmärksamhet i media. I många människors ögon är "anledningen" till leukemifallen fortfarande den kemiska industrin i New Jersey, även om den nyktra verkligheten är att vi inte vet orsaken till de allra flesta fallen av leukemi hos barn.

Elizabeth M. Whelan

För några månader sedan sammanslöt sig fjorton kvinnor i Oregon som fått missfall och förklarade att de visste "anledningen" till olyckan: deras hemtrakt hade besprutats med växtgiftet 2,4,5,T under de senaste åren. Som en direkt följd av deras tillkännagivande förbjöds medlet, trots efterföljande rapporter som visade att missfallen inträffat slumpmässigt utan något tydligt samband med besprutningar. Men återigen, "anledningen" till fortplantningsproblemen är densamma i mångas ögon, även om vi i själva verket inte känner till den verkliga orsaken.

På samma sätt upptäcker Vietnam-veteraner att de har cancer — eller får barn med medfödda missbildningar — och hävdar att det var samma växtgift, som användes för att avlöva djungeln, som förorsakat deras problem. Och återigen saknas alla vetenskapliga bevis för att stödja deras påståenden.

I New York har poliser och brandmän lyckats genomdriva den s.k. "hjärtlagen" som ger dem ersättning för alla utgifter de kan få i samband med hjärtsjukdom. Utgångspunkten har här varit att "orsaken" till hjärtsjukdomar hos dessa yrkesgrupper måste vara stress i arbetet, och därför borde skattebetalarna ta på sig hela kostnaden. Men det finns inga bevis för att stress skulle vara orsaken till hjärtsjukdomar, och om det skulle visa sig att poliser och brandmän i New York har högre frekvens hjärtsjukdomar än den övriga manliga befolkningen i New York så beror det sannolikt på en faktor, cigarettökning.

Vi har kommit långt på vägen mot att förstå en del av orsakerna bakom de viktigaste dödsorsakerna. Vi vet exempelvis att cigarettökning har medverkat till en tredjedel av alla dödsfall i cancer detta år. Orsaken till hjärtsjukdomar är komplex, men cigarettökning, högt blodtryck och hög kolesteroltal i blodet är helt klart de tre främsta orsakerna. Överdriven alkoholkonsumtion ökar risken för lever- och andra sjukdomar; exponering för asbest och vinylklorid ökar risken för cancer.

Men faktum kvarstår att vi helt enkelt inte har alla svaren tillgängliga. Sjukdomar och

dödsfall inträffar fortfarande av okända skäl. Död och sjukdom är naturliga processer. Det är inte konstruktivt att skylla på oss själva. Och det är ekonomiskt fördömande för samhället om det inte finns något bevis för sambandet.

Kemikalieskräck

För det sjunde och sista. Cancerfobin som nu går över landet och styr statens politik och ett antal statliga myndigheters åtgärder är i stor utsträckning något som kan spåras till kemikalieskräck. Äter vi för mycket kemikalier? Finns det för mycket kemikalier i vår omgivning? Jag träffade häromdagen en kvinna i snabbköpet som bad mig om hjälp med att läsa etiketten på ett paket med äggersättning, som tagits fram med låg kolesteroltal. Jag läste etiketten för henne och hon sa: "Gode Gud! Allt detta aluminiumsulfat, natrium, trietylcitrat och emulgeringsmedel. Jag håller hellre min kolesteroltal hög än blir ett vandrande provrör." Hon visste inte att i ett vanligt naturligt ägg finns, trots att det värps av en höna, bland annat ovalbumin, conalbumin, fettsyror och smörtsyra.

Misstänksamheten mot konstgjorda kemikalier och acceptandet av naturliga är dum, men den verkar förorsakad av cancerskräcken. En hemmafru blir därför oroad över användningen av syntetiska medel som används för att stimulera tillväxten hos boskap och håller priserna nere, för att spår av tillväxtmedlet har hittats i 5% av levern, och hon hör att medlet förorsakar cancer. Vad hon inte vet är att samma medel, som i höga doser kan förorsaka cancer, ständigt produceras i hennes egen kropp. Och att det är 1.000 gånger så mycket av ämnet (östrogen) i ett enda ägg som i den angripna levern.

Nog om detta. Oron, skräcken för cancer och dess samband med miljön kanske nått en toppunkt. Men fortfarande frodas missuppfattningar. Och när de styr den politik som drivs av Livsmedelsverket och Naturvårdsverket och Arbetskyddsstyrelsen så drabbas vi alla. För näringslivet är konsekvenserna uppenbara: mer regleringar, högre kostnader, färre arbetstillfällen och lägre produktion. För mig som vetenskapsman och konsument är konsekvenserna också klara: högre priser, högre skatter, färre produkter — en slinkt levnadsstandard.

När ett insektsgift förbjuds, blir miljövännerna glada, de tror att de har gjort något bra. Men som epidemiolog vet jag att åtgärden inte har kommit åt cancer. Som konsument blir jag arg, eftersom det innebär att jag, utan att vinna något i hälsoeffekter, får betala mer för jordgubbar och majs nästa år. Sådana förbud innebär också en hämmande faktor för den industri som kanske kunde utveckla ett bättre insektsmedel — som skulle hjälpa oss att producera mer livsmedel till oss själva och till världen.

När en livsmedelstillsats förbjuds gör det en del grupper nöjda. Men som vetenskapsman vet jag att det inte kommer att förhindra cancer, utan bara tjäna till att ta bort nyttiga produkter från butikerna, som exempelvis läskedrycker utan socker.

När Arbetskyddsstyrelsen inför skärpta

(Forts. på nästa sida)

Hjälp till estniska politiska fångar

Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland bildades 1978 och försöker bistå de politiska fångarna i vårt grannland åt öster. Hjälpcentralens föreståndare Ants Kippar beskriver verksamheten.

För att bistå estniska politiska fångar och deras familjer bildades 1978 i Stockholm *Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland*. Samma år inleddes motsvarande verksamhet i Kanada och USA. Numera omfattar hjälpverksamheten även Australien, Belgien, England, Holland, Tyskland och andra länder i Väst. Hjälpcentralens uppgift är att dels verka som en koordinerande instans för olika länders hjälpkommittéer och i kontakter med det ockuperade hemlandet, dels att leda hjälpverksamheten i Sverige.

Estniska organisationer, församlingar och scouter samt enskilda har bildat omkring hundra stödgrupper för mer än ett trettiotal av de estniska politiska fångarna. Dessutom har flera svenskar, norrmän, amerikaner m fl kommit till hjälp och blivit faddrar för estniska samvetsfångar. Stödgruppernas och de enskilda faddrarnas främsta uppgift är att regelbundet skriva till sina skyddslingar och att systematiskt verka för deras frigivning. Samt att hålla kontakt med deras familjer och ekonomiskt bistå dem med gåvopaket och pengar. För att tillmötesgå brådskande hjälpbehov har en särskild hjälpfond upprättats.

På förslag av Hjälpcentralen har Amnesty International tagit samtliga nya estniska samvetsfångar under sitt beskydd. Hjälpcentralen har även uppmärksammat andra internationella organisationer, såsom Röda korset m fl på de estniska politiska fångarnas svåra situation.

Det hårdnande politiska klimatet i Sovjet har medfört en ny arresteringsvåg i Estland. Endast under 1980 ökade antalet estniska samvetsfångar med mer än tjugo personer, däribland ett tiotal skolungdomar under tjugo år. Hjälpcentralen arbetar nu intensivt för att skaffa fram stödgrupper och faddrar för alla de politiska fångar från Estland som man över huvud taget känner till. *Inte någon estnisk politisk fånge får glömmas bort*. Under 1981 måste hjälpverksamheten utökas för att ge de politiska fångarna och deras familjer ett kraftfullt moraliskt och ekonomiskt stöd.

De som önskar adoptera estniska politiska fångar kan vända sig till Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland under adressen box 34018, 100 26 Stockholm. De som önskar stödja Hjälpcentralens verksamhet kan betala in sina bidrag på postgiro 4389292-6. Hjälpfonden för politiska fångar i Estland.

Ants Kippar

Hälsningar till estniska politiska fångar

Hjälpcentralen för politiska fångar i Estland uppmanar alla fria medborgare att sända hälsningar till de politiska fångarna i Estland, som är inspärrade i sovjetiska fängelser, tvångsarbetsläger och mentalsjukhus endast därför att de har kämpat för grundläggande rättigheter för sitt land och folk samt mänskliga rättigheter för världens alla folk.

Välj själv ett eller flera namn bland nedan nämnda fångar. En enkel hälsning på vilket språk som helst är för dem till större glädje än den magra fängelseransonen. Denna hälsning blir samtidigt en trygghetsåtgärd för alla politiska fångar i världen. Eftersom vanlig post sällan når sovjetiska fängelser och fångläger använd slutna rekommenderade kuvert med mottagningsbevis.

Centralfängelset i Tallinn på följande adress: Estniska SSR, 200 001 Tallinn, Kalaranna 2, Uchrezhdenie YuM-422/1. Fängslade estniska politiska fångar: Veljo Kalep, Jüri Kukk, Tiit Madisson, Viktor Niitso, Mart Niklus, Teet Papsen och Allan Sepp.

Tvångsarbetsläger i Tallinn på följande adress: Estniska SSR, 200 001 Tallinn, Tisleri 31-a, Uchrezhdenie YuM-422/5. Fängslade estniska politiska fångar: Viktor Dudarev, Annes Hermann-Enehielm, Raivo Hermlin, Viktor Matvejuk, Artur Mikit, Herbert Murd, Vello Söstar, Olev Tiitson och Viljo Vilba.

Tvångsarbetsläger i Mordvinien på följande adress: SSSR, 431 200 Mordovskaja ASSR, Tengushevsky raion, Posyolok Barashevo, Uchrezhdenie ZhKh-385/3-5. Fängslade estniska politiska fångar: Karl Anderson, Alfred Kirotsk, Valter Kukk, Kaarel Körboja, Leonhard Must, August Mölder och Voldemar Unt.

Tvångsarbetsläger i Perm på följande adress: SSSR, 618 810 Permskaya oblast, Chusovskoy raion, Stantsiya Vsevyatskaya, Uchrezhdenie VS-389/35. Fängslade estniska politiska fångar: Heino Anijärv, Harald Kivilo och Olav Turu.

Politfångarnas centraladress i Moskva för de fångar vars vistelseort är okänd: SSSR, Moskva, Uchrezhdenie p/ya 5110/I. Estniska politiska fångar: Ülo Ird, Johannes Jaakob, Jaan Kalju, Karl Kivilo, Johann Löwen, E. Nurmsaar, Artur Johannes Pupart, Aleksander Soldatov, Iivo Waldman, Karl Vares och Ludmilla Zaitsev.

(Forts. från föregående sida)

regler för kemikalier i yrkeslivet som kan förorsaka cancer hos försöksdjur, förhindrar det inte cancer hos människor. Det målet kan nås genom att ge individuell uppmärksamhet till kända cancerogener. Men vad det kommer att medföra är att du och jag får betala dubbelt så mycket eller tre gånger så mycket för kemtvätt i framtiden.

Alla är vi naturligtvis konsument. Alla är vi naturligtvis anhängare av god hälsa. Om en kemisk process, eller något annat i vår miljö, hotar vår hälsa, så skulle vi alla vilja hindra den processen. Men vad av alltifler av oss reagerar mot är regler som inte förbättrar vår hälsa utan enbart tar bort nyttiga saker från marknaden och höjer priserna på det som blir kvar.

Vad vi behöver är naturligtvis en ny typ av konsumentföreträdare, som effektivt slår hål på myten att vi måste välja mellan modern teknologi och god hälsa. Vi kan få bägge. Naturligtvis bör vi försöka hålla hälsovådliga kemikalier borta från vår mat, vår luft och vårt vatten. Men med dagens konsumentföreträdare så närmar vi oss inte en situation utan risker, utan en situation utan mat, utan arbete, utan energi och utan tillväxt.

Vad kan vi göra för att ändra på detta? Hur kan vi få nya konsumentföreträdare? Ett av de effektivaste medlen är enligt min mening att tala högt och ifrågasätta spridda uppfattningar. Företag och konsumentgrupper konsumentgrupper tillsammans. När du ser eller hör något "faktum" rapporteras i pressen, protester! Säg ifrån att det finns en annan sida av saken.

För företagsledare i den kemiska industrin är belastningen särskilt tung, eftersom de är de som är mest kunniga om sambanden mellan kemikalier och vår miljö. En del företag, som Monsanto och General Foods, har redan tagit initiativ för en sådan allmänbildning.

En annan metod är att stödja de vetenskapliga grupper som förespråkar balans istället för extremism. I USA finns bl a organisationen American Council on Science and Health, som försöker återskapa sunt förnuft hos allmänheten och i hälsopolitiken.

Jag vill också uppmana alla att ta en mer aktiv roll i informationsarbetet, både som individuella konsument och i egenskap av yrkesmän. Och när denna ökade aktivitet är nådd, tror jag att många kommer att inse att det är domedagsprofeterna, inte industrins vinstintressen, som är den verkliga faran för vår hälsa.

Elizabeth M. Whelan

Copyright: Hillsdale College, Michigan

I Tigre-provinsen kämpar man för frihet

I den etiopiska Tigre-provinsen verkar en mycket effektiv guerillarörelse mot den kommunistiska centralregeringen i Addis Abeba.

Sedan överste Menghistus militärregim tog makten i Etiopien 1975 har landet hållit på att rämna i sina utkanter.

Missnöjda med kejsardömet

Förvisso rådde missnöje också under kejsar Haile Selassies tid. De amharisk-talande dominerade landet, trots att de bara utgjorde en tredjedel av landets invånare.

Men kejsardömet var inte lika bristfälligt som sitt rykte. Landshövdingarna hade ganska stor självständighet för sina provinser. Man hade lärt sig att leva med motstånd och försökte möta det med en försiktig och uppehållande taktik. Den amhariska dominansen lyckades trots att den var impopulär göra sig gällande i praktiken.

Hat mot militärdiktaturen

Efter det att den gamla ordningen störtats var det relativa lugnet över. Sovjet, som tidigare stött upprorsrörelser i periferin bistod nu den nya regimen med rådgivare, som utarbetade metoder för att undertrycka de folkgrupper som opponerade sig mot centralstyret.

Den sovjetiska hjälpen gav utdelning i kriget i Ogaden-provinsen mot Somalia. Centralregeringen lyckades visserligen inte krossa motståndsviljan, men området gav alltför dåligt skydd för guerilla-soldaterna för att de skulle kunna fortsätta motståndskampen effektivt.

I norra Etiopien är emellertid situationen annorlunda. I Eritrea har upprorsrörelsen varit förhållandevis framgångsrik. Genom representation i utlandet, i Bagdad, Beirut och Rom, har de eritreanska motståndsgrupperna dessutom spritt information om vad som pågår.

Tigre-provinsen

Helt annorlunda förhåller det sig med den till Eritrea gränsande Tigre-provinsen. Där pågår ett uppror som är nästan okänt för omvärlden. Det är om detta som den här artikeln skall handla.

I Tigre bor fem miljoner människor, av Etiopiens sammanlagt cirka 30 miljoner invånare. Tigre har en hel del förbindelser med Eritrea, men har behållit sin etniska identitet som ett självständigt bergsfolk. Idag har provinsen den kanske mest framgångsrika och mest effektiva guerillarörelse som

Afrika hittills haft. Och det är en rörelse som växer.

Tigres Folkbefrielsefront har byggts upp under sex mödosamma år. Ibland i samarbete med befrielse-rörelserna i det angränsande Eritrea, ibland i direkt rivalitet med dessa. Ledarna för Tigres befrielse-rörelse är under alla omständigheter utomordentligt måna om att behålla sin självständighet gentemot utomstående krafter. Deras mål är att ge Tigres invånare självständighet.

I Addis Abeba har man inte gjort något för att bidra till regionens utveckling. Inte ens i den härskande marxistiska ideologins namn. Bönderna, som är den övervägande majoriteten av befolkningen, måste betala 60% av sin skörd till jordägarna. Jordägare kan man fortfarande vara, om man inte kallar sig så och om man understöder den kommunistiska regimen.

TPLF

TPLF grundades den 18 februari 1975 av 19 unga Tigre-bor. Beväpningen bestod av fyra gamla gevär, en pistol och grundarnas idealitet. Vilka de politiska åsikterna än var hade man kommit till insikt om att den kommunistiska jordreformen var en fortsättning av det feudala systemet med en ny beteckning.

Den revolutionära rörelsen i Tigre menar att jorden bör tillhöra brukaren. Och att brukaren själv skall förfoga över jordens frukter.

Det är en uppfattning som invånarna delar. De stöder TPLF och har bidragit till att höja antalet guerilla-soldater. Idag har organisationen 5.000 utbildade guerilla-soldater. Man förfogar över moderna sovjetiska vapen, som erövrats från den etiopiska armén. Därtill kommer 12.000 medlemmar i en beväpnad bondemilis.

Taktiken går ut på snabba angrepp och lika snabba reträtter. Enligt egna uppgifter kontrollerar TPLF 75% av provinsens yta, i den meningen att de kan slå till där när som helst. Basområdena ligger uppe i bergen.

TPLF:s första aktion bestod i ett banköverfall i den lilla staden Schire. Överfallet genomfördes mitt på dagen av en grupp som huvudsakligen var beväpnad med käppar. Man lyckades hålla tillbaka polisen och även erövra

dess vapen: en k-pist, 30 gevär och 100.000 patroner. En annan grupp länsade samtidigt banken. Sedan för guerillan sin väg i en Land Rover som tagits från polisen.

Fem år senare i mars 1980 skulle den etiopiska armén spåra "banditerna" och "utplåna" dem. I nattens mörker satte 4.000 man av längs en brant stig i berglandet. På två kolonner förde man fram 100 kameler, mulor och åsnor. Man hade fullt med vapen och livsmedel.

Efter en vecka drog sig trupperna tillbaka till garnisonerna på låglandet. De hade förlorat samtliga djur, med all last. Raketer, kulsputor, handgranater och ammunition. 400 man hade stupat eller blivit allvarligt sårade. 35 hade tillfångatagits av TPLF.

I Tigre kallas befrielse-rörelsen för "spökarmén", eftersom man i Addis Abeba vägrar att erkänna dess existens. Man undviker att använda förkortningen TPLF och talar bara om en "handfull bergsbanditer."

TPLF når sina framgångar trots att man är nästan helt isolerade. Man stöder sig enbart på den egna befolkningen och får inget, eller nästan inget, stöd utifrån.

Sovjet

Det intensiva motståndet från Tigre har gjort att Sovjet börjat pröva en dubbelspels-taktik.

Sovjet håller liksom tidigare fast vid sitt stöd till Menghistu-regimen. Men den militära närvaron i området har tunnats ut. Sovjetiska och kubanska trupper har dragits tillbaka från området, trots att det var kubanerna som skulle ha huvudansvaret för anti-guerilla-operationerna. Kubanerna har nu endast kvar ett utbildningsläger nära provinshuvudstaden Mekelle. Och det är en sovjetisk general som är överbefälhavare. Annars har kubanerna dragits tillbaka.

Det påstås t.o.m. att Sovjet har skickat sändebud till guerillan, som lanserade tanken på en federation mellan Tigre, Eritrea och Somalia. I Tigre ser man skeptiskt på anbuden. Man har redan tidigare avvisat försök från två av de tre eritreanska befrielse-rörelserna att utsträcka kontrollen till att omfatta även rörelsen i Tigre. Och man känner en stor misstro mot Sovjets taktik.

En sång om friheten

Utbudet av svensk anti-socialistisk musik på grammofon-skiva ökar i dagarna med 100 procent. Contra ger ut sin andra LP-skiva. Den heter "En sång om friheten", och med anledning av den har vi gjort en intervju med mannen bakom dessa två LP-skivor: Carl-Anders Dexter — alias Anders Fjällström.

Hur går Du tillväga när Du skriver Dina låtar?

— Det kan variera. Det gäller till att börja med att kläcka en lämplig idé att spinna vidare på. Det kan vara lätt, och det kan vara mycket svårt. Därefter måste man finna en lämplig form för låten; hur långa verserna ska vara, hur rimflätningen ska se ut, om det ska vara en återkommande refräng osv. På det studiet brukar jag helt enkelt ta fram gitarren och pröva mig fram. Då brukar också en melodi dyka upp. Man kan alltså säga att jag gör text och musik samtidigt.

När väl första versen blivit klar är det knepigaste arbetet gjort. Då är det "bara" att rimma vidare på samma sätt tills jag har sagt det jag vill säga. Disponeringen av innehållet liknar mycket disponerandet av en uppsats. Ofta är inledning/avhandling/avslutning en lämplig mall att följa, men naturligtvis är det inte en form som man slaviskt bör följa. Önskvärt är också att man lyckas få in något slags överraskningsmoment eller någon humoristisk "knorr".

Vadfrån hämtar Du uppslag till låtarna?

— Från tidningar, radio och TV, men även från egna upplevelser och funderingar. Inte sällan är det vänsterfolkets egna uttalanden som får bilda stommen till en ny låt. Uppslaget till låten "Tjejer" fick jag t ex från en insändare i DN, där en vänstertjej mycket indignerat skrev att "aldrig skulle jag då gå i säng med en moderat". Jag har också haft en del vänstervidna studiekamrater som — helt ovetande — gjort insatser som främjat den anti-socialistiska musiken.

Hur mycket arbete har Du lagt ned på den nya LP-skivan?

— Det har visat sig att produktionstiden från första nedtecknade rad till färdig inspelning är ungefär ett år. Alla insatser måste ju göras på fritiden. Att skriva text och musik är ett tidsödande arbete — även om somliga låtar kommit till på någon timme — och jag uppskattar därför den sammanlagda tidsåtgången för min del till någonting motsvarande ett par månaders heltidsarbete. Därtill kommer tiden för övrigas insatser vid repetition och inspelning, vilket också motsvarar åtskilliga timmar. Allt arbete sker dock ideellt och belastar inte Contras ekonomi.

Hur repeterar ni?

— Till att börja med träffas vi under avspända former hos någon av Contras aktiva, så att jag

får tillfälle att presentera och sjunga mina nyproducerade låtar för de övriga som ska medverka. Samtidigt ser vi till att min "sånguppväring" spelas in på band och att alla inblandade får ett eget bandexemplar. Var och en lyssnar sedan igenom detta band hemma i lugn och ro.

Vid repetitionerna visar det sig också att vissa låtar inte riktigt håller måttet, men eftersom min låtproduktion fortsätter parallellt tillkommer istället nya låtar. En viss överproduktion är önskvärd eftersom urvalet då kan göras snävare. De tolv låtar som finns med på den nya LP:n är utvalda bland nitton nyskrivna låtar.

Hur går inspelningen till?

— Inspelelsen är gjord i en studio i Sollentuna, norr om Stockholm. Det är en fullt professionell studio med 24-kanalsanläggning. Många kända artister hyr in sig där.

Studiokostnaden är den kostnad som lätt kan bli den tyngsta. Tiden i studio måste därför begränsas till ett absolut minimum. Grupper som säljer tiotusentals skivexemplar och har stora skivbolag bakom ryggen kan naturligtvis tillbringa veckor i en studio. Vi måste använda våra bidragsgivares pengar på ett ansvarsfullt sätt, så att de pengar som läggs ned på skivan kan återfås vid försäljningen, pengar som ska fördelas på ett förhållandevis litet antal skivexemplar.

Trots detta har vi nära nog fördubblat studiotiden jämfört med inspelningen av den förra LP:n. (Räkningen slutade på över 10.000:- red:s anm).

Hur skiljer den nya LP:n sig från den förra?

— Vi har utvecklats helt enkelt. När vi spelade in "Sånt som får mig att ilska till" var vi fullständiga noviser. Ingen av oss hade satt en fot i en grammofonstudio tidigare. Nu har vi trampat ur barnskorna, tycker vi.

Jag har den här gången bemödat mig om att få fram så varierande texter som möjligt. Ämnet anti-socialism innebär visserligen en stark begränsning, men inom ämnet finns det en hel del olika infallsvinklar. Jag har också bemödat mig om att få fram melodier som ger varje låt en egen karaktär.

Tack vare fler och bättre musikanter har vi fått större bredd på musikutförandet. Vi har faktiskt utnyttjat tretton (13) olika slags instrument; alltifrån elgitarr och synthesizer till trombon och bastuba.

Bland musikanterna vill jag speciellt nämna Thor "Kojak" Carlzon som, trots att han flyttat till Alingsås under repetitionstiden, medverkat vid inspelningen. Hans insatser på Hammond-orgel, elpiano, piano och synthesizer har tillsammans med hans stora musikaliska kunnande betytt mycket för det färdiga resultatet.

Är det någon låt på plattan Du vill nämna speciellt?

— Jag har med både tuffare och mjukare texter på plattan. Smaken är ju som bekant delad. Själv tycker jag bäst om första låten på B-sidan: "En kärlekstragedi". Det är en lätt sentimental låt om en svensk kille som åker till Warszawa och där råkar träffa en flicka från Östberlin. Tycke uppstår, men hon har inga möjligheter att få lämna Östtyskland. Historien är inte självupplevd, men bygger delvis på verklighetsunderlag. När jag '79 åkte till Warszawa träffade jag på resan en medelålders man, som berättade att han regelbundet brukade träffa en östtysk kvinna på ett hotell i Warszawa.

Blir det fler LP-skivor?

— Vi hoppas det. Om Contras prenumeranter och sympatisörer köper den här plattan i lika stor utsträckning som den förra, kan vi nog komma ut med en ny någon gång under '82. Visserligen har vi inte förmånen att kunna locka med "den enda skivan i sitt slag" den här gången. Men man kan otvivelaktigt säga att det är den bästa i sitt slag. Jag tror att den kommer att sälja minst lika bra i kraft av ett tilltalande och slagkraftigt innehåll.

Min uppmaning till Contras läsare blir alltså: Stöd vår skivutgivning! Köp ett eget exemplar och betrakta "En sång om friheten" som den självskrivna julklappen och födelsedagspresenten. Och glöm inte att "röda" släktingar och bekanta med fördel kan föräras ett skivexemplar...

En sång om friheten. 12 låtar — 36 min speltid. Pris 45:-.

BOK-NYTT

Oljan och kriget

En nyutkommen bok behandlar oljans historia från begynnelsen ända till sommaren 1980. Man får visserligen inte veta, att oljan i början såldes som magmedicin (mot förstoppning får man förmoda) men i övrigt innehåller boken mycket om oljan, av varierande karaktär. Redan i början spår författaren kort och gott att ett nytt världskrig stundar i rippet. Efter hans historieskrivning följer så motivet på slutet: en snart förestående oljebrist i Sovjet, som därför först som sist vill ta ett krig för att inte bristen ska lamslå landet. Det finns visserligen ett alternativ som dock är tämligen snarlikt och just inte stort bättre: en framgångsrik utpressningsmanöver under vapenhot. Båda sätten gäller förstas Mellersta österns oljetillgångar, som antingen skall erövas eller överlämnas utan direkt krig, genom ett fullt rättvist utbyte, en styck nationell oljetillgång mot en styck fabrik. Bristen i Sovjet skyller författaren på en otroligt undermålig skötsel och en lika oförutseende nyprospektering, utan att nämna hur svårtillgängliga många oljefyndigheter är. Risken för ett ingripande från väst i en sådan ödesfråga tror författaren att Sovjet med rätta kan negligera. Sovjets inmarsch i Afghanistan passar bra in i den bild som här målas ut. Kriget mellan Irak och Iran hade ej brutit ut när boken skrevs, men författaren hade faktiskt vissa aningar. Skall hans förutsägelser också slå in i övrigt?

Ake Malmquist

Ulf Nilsson: *Oljan och det tredje världskriget*. Förlags AB Marieberg. C:a 56:-.

Valkampanjen

Enligt förlaget handlar boken om intrigmakeri i ett politiskt parti. Det låter säga sig. Men framställningskonsten framhåvs förstådigtvis inte. Per Wahlöös förtjusta glirningar åt polis och myndigheter i hans detektivhistorier är som mjuka smekningar jämfört med Gahrtons karikatyr av det åsyftade partiet. Nu har förvisso detta parti lastarenom rum sedan de mer eller mindre landsfaderliga gestalterna fått vika för nya krafter och nya metoder, men författarens gemenheter och den råa tonen är — förhoppningsvis — inte verklighetstroga. De ymnigt förekommande sexuella inslagen verkar inte ens ditklitrade i publikfriande syfte (vilken publik skulle f.ö. åsyftas); de förefaller snarare organiskt hopvuxna med det övriga. Några få episoder med bekant verklighetsanknytning avses väl ge boken trovärdighet.

Ake Malmquist

Per Gahrton: *Valkampanjen*. Alba. C:a 75:-.

Fara av idag

Dr Conquest, välkänd av de flesta, är *Senior Research* (forsknings) *Fellow* vid *Hoover Institution* och författare till en mängd olika

politiska och militärpolitiska verk liksom även poesi och poesiantologier.

Speciellt känner vi honom som analysator av förhållandena i öst.

I boken *Present Danger Towards a Foreign Policy* undersöker han Englands och västs utrikespolitik i deras stadier av oordning.

Resultatet blir en skarp granskning av principerna och taktiken, som sannolikt leder oss ut ur vårt tillstånd av nederlag — försöning och förödmjukelse. Dr Conquest pläderar för ett ledarskap som vill ha patriotism till grund och som kan avråda vår tids apati.

Boken manar till förnuft och mod, mot det självbedrägeri och den feghet som har fått överhand sedan så länge (och som är så farlig). Conquest analyserar också den kombination av kortsynthet och cynism, som han tror har lett till vår nuvarande belägenhet.

Ett särskilt viktigt kapitel i boken handlar om Sovjets sätt att tänka och handla och hur viktigt det är för oss i väst att förstå detta. Men han tillför inte den öst-kritiske läsaren så mycket nytt, dock är hans varningar alltid lika befogade. Perioden framför oss kommer att kännetecknas av en obalans mellan väst och öst både vad det gäller kärnvapen och kommunist-expansion i kritiska områden, allt till västs nackdel, enligt författaren. Däremot ligger som de flesta känner till väst bäst till på de flesta andra områden, vilket Conquest också poängterar. Men den som har makt (och stark makt dessutom) är alltid farlig.

En röd tråd i boken är, att vi i väst måste bli nyktrare och skaffa oss ett riktigt perspektiv på vad som sker. Så länge vi inte gör detta gynnar vi kommunismen. Men samtidigt som vi måste följa en politik som ger oss största möjliga chans att överleva, måste vi föra en politik som våra opponenter absolut inte kan missförstå. Ett fredsprogram idag måste ha följande tre syften: 1) först måste det hindra den västerländska kulturens förstörelse, 2) sedan måste det arbeta kontinuerligt för ett permanent stillesstånd mellan de två kulturena (och då av praktiska skäl acceptera den tesen att vi lever i en delad värld), 3) och slutligen måste det ta fasta på att hoppas på, (vänta på och backa upp) principen om medborgerlig samstämmighet i de bakre leden — syftande till ett eventuellt etablerande av en permanent världsfred.

Dagens faror är extrema, men vinsterna är enorma.

Sovjets militära styrka och politiska beslutssamhet är klara nog för dem som följer dess politik, men det är egentligen "bara" på det militära området som Sovjet leder. Overallt annars har Sovjet förlorat kapplöpningen. Det ekonomiska systemet leder mer och mer tillbaka. Hela det sovjetiska systemet inspirerar inte längre och intresserar knappast heller opinionen utanför järnridån. Dessutom spårar Conquest apati hos massorna och direkt fiendtlighet mot systemet från intelligentian.

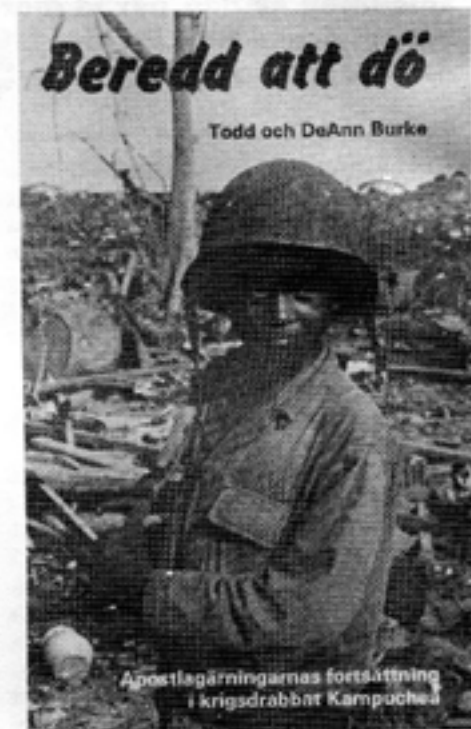
Boken är tyvärr inte så djupgående som man skulle önska, med tanke på författarens möjligheter till forskning och kontakter. Men den är i alla stycken en läsvärd påminnelse om hur det ser ut på "andra sidan" och vad som kan hända oss om vi inte är tillräckligt vaksamma.

Namnet Conquest som författare på en bok är som alltid ett visitkort som borgar för intressant och engagerande läsning.

Roger Söderqvist

Robert Conquest: Present Danger — Towards a Foreign Policy. Basil Blackwell (Oxford). Pris £6:95.

Beredd att dö

Rent konkret och handfast, hur beredd är man på att dö? Den frågan ställer Stanley Sjöberg i förordet till Todd och DeAnn Burkes bok med det liktydiga namnet *Beredd att dö*. Sjöberg befann sig själv i utkanten av helvetets stad Phnom Penh. Han kände sig skrämtd ända in i hjärteroten. Han vacklade i tron. Det var då han fick frågan: Är du inte beredd att dö? Förstår du inte att om något händer, så är vi ju hemma hos Jesus på en gång.

Paret Burkes bok är en unik verklighetsskildring från krigets Kampuchea, också om väckelsens kraft under de blodiga krigerna. Boken har som undertitel *Apostlagärningarnas fortsättning i krigsdrabbat Kampuchea*. Den tar upp en kristen glädje och tron på Skaparens under runt ett folk mord som var vansinnigt och ofattbart. Där nederlag och segrar tillsammans pekade på andliga principer, som var och är revolutionerande, varhelst de tillämpas.

Boken är en ögonvittnesskildring från två unga missionärers verklighet i krigets och fasornas Kampuchea. Deras starka Gudstro och ödmjukhet ger dem krafter. De låter läsaren uppleva en fortsättning på Apostlagärningarna i modern tid.

Herr Dy Belong var en betydelsefull person. Det var han som granskade passen vid inresan till Kampuchea. Todd hade blivit utvisad från Thailand och nu ville han missionera bland khmererna.

— Khmererna har redan sin religion kom det som ett piskrapp, varför vill Ni ge dem en annan? Jag håller med om detta sa Todd, att

ert folk inte behöver ytterligare en religion. Men de behöver Jesus.

Todd och hans hustru kom in i Kambodja. Han fick till och med hjälp från utrikesministern med en plats för missionsgärningar, ett stadion. Utan att betala hyra fick han låna en plats där många människor kunde komma tillsammans. Under mottot *Vägen till livet* skulle frälsningen nå dessa krigets barn.

Men vägen dit var lång för paret Burke. De hade hamnat i ett helvete på jorden. I boken får läsaren möta många människöden. De barbariska bödlarna med Pol Pot som hänsynslöst utrotade miljoner människor i marxismens anda. Ett folkdöd som ingen kan fatta till dess yttersta vidd presenteras för läsaren.

Så i januari 1979 störtades Pol Pot och Heng Samrin, stödd av Vietnam, blev regeringschef. Då hade paret Burke varit ute ur Kambodja i drygt fyra år. De kunde se tillbaka på en framgångsrik mission. De säger att de bägge var djupt gripna av hängivenheten hos alla dessa som förlorat allt i denna värld, men som var rika i Jesus. Nu idag satsar Todd och DeAnn på ett nytt stort missionsarbete. De har grundat Charismatic Christian Mission (CCM) och stöder missionärer och nationella arbetare på olika fält i Asien, i till exempel Bhutan, Nepal och Thailand.

Boken *Beredd att dö* ger en fingervisning om dessa människofiskares liv och vardag. I det fruktansvärda Kambodja möter vi nöd, men också ren pur glädje. Djävulsutdrivning, spontana sjukinsatser, bön och hårt umbärande går i vartannat. Boken förmedlar en känsla som går hem.

För intresserade kan sägas att boken är så att säga genomreligiös. Man får intrycket att dessa två människors Gudstro försätter berg. Det är inte något negativt. Boken skall läsas för vad den är: Ett dokument över människors grymhet, men i ljuset av två människor som kämpar för det goda, frälsningen och Jesus.

Det politiska innehållet i boken är icke nämnbart. Men man grips av de många människödena, av den meningslösa grymma dödsdansen i marxismens namn. Dessa utlämnade människor fick möta en ny bekantskap, Jesus Kristus, och för många blev det räddningen både fysiskt och psykiskt. När allt annat var borta fanns bara tron kvar. Paret Burke har förmedlat detta på ett fint sätt. Boken kan läsas av alla. Vad man än tycker om Frikyrkans roll har man utbyte av boken. Intressant kan vara ögonblicksberättelserna från ett sargat land. Eller den ibland ohämmade lyckan och turen som följer paret Todd och DeAnn Burke. I boken fortsätter Apostlagärningarna i ett krigsdrabbat land långt borta från oss, men läsaren får vara med! Om grymhet, politisk utrotning och om frälsningens makt.

Donald Jansson

Todd och DeAnn Burke: Beredd att dö. Helgelsförbundets förlag. C:a 24:-.

Om vårt försvar

Besitter Sverige förmågan att försvara sin neutralitet och själva landet mot ev inkräktare?

I dagens läge när blodiga krig pågår i världens olika hörn, när flera olösta konflikter ökar spänningen mellan stormakterna och när "polackfrågan" mitt i Europa balanserar på ett hårstrå är Sveriges försvarsförmåga en brännande aktuell fråga.

Landet har fått leva i fred i mer än 160 år. Men tiderna förändras. I dag är det mycket svårt att med säker bakgrund och övertygande bestämdhet stå neutralt utanför stormaktsallianserna. I skriften *Försvar och framtid* försöker Lennart Rönberg och Jan-Olof Borgén, militära experter, ge en analys av Sveriges utsikter i en krigssituation. Vår värnpliktsarmé kan aldrig slås ut snabbt, menar författarna. Därmed varnar de för besparingar på värnpliktsutbildningens bekostnad: "Vi vet nu säkert att nya större ingrepp i utbildningen kommer att leda till, att våra värnpliktiga inte kan lösa några vettiga uppgifter i krig, i varje fall inte i markstriden. De blir snarast en säkerhetsrisk både för sig själva och för sina kamrater."

En erkännansvärd neutralitet kan dock inte byggas enbart på mänskliga faktorer. Nils Andrén och Birger Gripstad skriver i sin bok *Gränsvapen* följande: "En stat som vill föra en trovärdig neutralitetspolitik i fred måste markera sin vilja och förmåga att värja sig mot kränkningar, också från obemannade luftfarkoster." De tar upp fyra olika sätt på vilka eurostrategiska vapen skulle kunna kränka svensk neutralitet: överflygning av ballistiska robotar, överflygning av kärnvapenbärande flygplan, överflygning med kryssningsrobotar och territorialvattenkränkningar av kärnvapenbärande ubåtar. Det står inte utan tvivel att det nuvarande svenska försvaret med resultat kan avvisa sådana kränkningar. Fjölårets beryktade ubåtsjakt efter "spökskeppet" har inte slutat med för allmänheten otvetydigt resultat.

Om Sverige vill leva i fred måste landet ha ett militärt försvar av rimlig styrka. Har vi råd med det?

När det gäller försvarsutgifter per medborgare ligger Sverige på fjärde plats i världen. En hårdbantning är nödvändig påstås det från vissa håll. Vid en redovisning av försvarsutgifter per invånare måste vi dock bli beakta att Sverige i jämförelse med de flesta andra länder är mycket glesbefolkat och att vi har ett stort land att försvara.

Faktum är emellertid att försvarets andel av statsutgifterna har halverats sedan 1958. Den har sjunkit från drygt 20% till knappt 10%. Detta är försvarssektorn ensam om. Vi kan jämföra försvarskostnaderna i procent av bruttonationalprodukten (BNP) vilket anses ge den bästa uppfattningen om försvarets betydelse för samhällsekonomin. Vid en sådan jämförelse hamnar Sverige på 34:e plats.

År 1978 ansåg sig svenska folket ha råd att lägga ned sammanlagt cirka 13 miljarder kronor på sprit, vin, starköl och tobak. Dvs nästan lika mycket som det militära försvaret kostade oss 1978/79. Det finns nog anledning att hävda att vi kan avdela så mycket till försvaret att vi inte behöver utsätta landet för ökade risker.

Frågan är snarare om vi har råd att avstå från ett bra försvar.

T.L.

Lennart Rönberg och Jan-Olof Borgén: Försvar i framtid. Folk och försvar. C:a 8:-.
Nils Andrén och Birger Gripstad: Gränsvapen. Folk och försvar. C:a 40:-.

Förräderiets tid

Regeringskällor i väst uppskattar antalet KGB-tjänstemän, baserade utanför Sovjetkontrollerade områden, till omkring 100.000 personer. Merparten av dessa arbetar öppet som ambassad-, konsulat- och handelstjänstemän med åtföljande diplomatisk immunitet men åtskilliga tiotusentals personer fungerar som "mullvadar", dvs. de existerar under annan identitet och nationalitet och med en annan, fullt legal verksamhet som täckmantel. De arbetar som lärare, chaufförer, industriarbetare, militärer och polismän och deras papper och pass är i full ordning. Hur Sverige omfattas i detta världsomspännande kontaktnät kan studeras i Dragan Jovius' utårta *Sovjetespionage i Sverige - dess taktik och verksamhet*, som utkom 1978.

KGB, Komitet Gosudarstvennoj Bezopasnosti, Kommittén för statens säkerhet, är världens största underrättelseorganisation med över en miljon man. Här inräknas inte GRU, Glavnoje Razvedyvatelnoje Upravlenije, som är den sovjetiska generalstabens militära underrättelsetjänst. KGB förfogar över, förutom all civil personal inom och utom sovjetstaterna, egen flotta, egna flygplan och en elitarmé, bl.a. bevakade gränserna av speciellt utvalda och utbildade elitsoldater, närmast att jämföra med USA:s marinkår.

På en av underavdelningarna, propagandabyrån *Novosti*, sitter en britt, som av Sovjetunionen erhållit fosterlandets högsta utmärkelser, Leninorden, Röda Fanans Orden och Orden för vänskap mellan folken. Om denne man, Harold A. R. (Kim) Philby, och dennes närmaste medarbetare, Guy Burgess, Donald McLean och Anthony Blunt, handlar boken *The Climate of Treason - Five who spied for Russia*, av Andrew Boyle. Boken kom ut våren 1980 och har sedan dess noggrant studerats på ambassader, konsulat och utbildningscentra över hela världen.

Boyle berättar och förklarar i detalj hur Kim Philby 1934 började arbeta för den sovjetiska underrättelsetjänsten och hur han avancerade inom brittiska Secret Service för att till slut fungera som förbindelseman på högsta nivå mellan denna organisation och det amerikanska CIA. Philby representerar en av kommunismens största framgångar genom tiderna och han är troligen den person som skadat demokratin svärast. Men att hans och hans kollegors verksamhet kunde fortsätta så länge kan inte enbart förklaras med deras yrkesskicklighet utan en stor del av skulden måste läggas på den inkompetens, självgodhet och det utbredda slarv, som florerade hos underrättelsetjänsternas tjänstemän under dessa år. Vad detta egentligen innebar belyses av följande två tillfällen, hämtade ur boken, då Philby var ytreist nära att avslöjas.

(Forts. på sid. 21)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattning av originalkällan, försåvitt inte annat markerats med citationstecken.

VPK:s utbildningscentra

Enligt en undersökning vid journalisthögskolan i Göteborg röstade 44% av Göteborgs journalister på vpk i senaste valet. 55% av eleverna vid journalisthögskolan hade samma inställning.

Svenska försvaret rostar

Vid en inspektion i Karlskrona konstaterades att en hydraulisk koppling på artilleripjäser på en minsvepare hade rostast fast! Gyrosiktet var fastrostat och måste slås loss. Flera andra detaljer var också fastrostade. Siktluckorna kunde öppnas endast med våld. Raketpjäsen var fastrostad och vid en eventuell start hade personalen hamnat i en riskfylld situation. Reparationerna kostade 50.000 kronor.

Radio Tirana

har helt oväntat börjat med program på svenska! Någon större lyssnarskara lär programmen väl inte få, då de enbart består av ren och skär vulgärpropaganda. Radio Tirana är därmed den sjätte i raden av kommunist-sändare, som sänder på svenska. Övriga är Radio Moskva, Radio Riga, Radio Tallinn, Polens radio och Radio Berlin International.

HGO

Kulturellt

Till de organisationer som fått kulturbidrag från kulturnämnden i Stockholm hör LO, vpk, ABF, Socialdemokraterna, SSU och APK.

(Sunt Förnuft)

U-länder till angrepp mot Sverige

Sedan lång tid tillbaka för Sverige en i praktiken u-landsfientlig politik. Socialistiska u-länder, dvs de som misshåller med jordens begränsade ekonomiska resurser får rikligt ekonomiskt och moraliskt stöd. De u-länder som genom ett kapitalistiskt system har nått vissa framgångar och börjat exportera på Sverige drabbas av importrestriktioner. Nu har en grupp u-länder gått ihop för att angripa misstänkta brott från Sveriges sida mot det s.k. multifiberavtalet, som reglerar den internationella textilt handeln. Sverige har påtvingat Hongkong, Brasilien, Sydkorea m fl länder importkvoter med hänvisning till en undantagsparagraf som skall kunna användas för att skydda försvaret. Sverige har argumenterat att den svenska textilindustrin håller på att slås ut, vilket är en försörjningsrisk. U-länderna, med Hongkong i spetsen, menar att Sverige missbrukar den paragrafen. Sveriges import från EEC och USA är mycket större än importen från u-länderna. Men det är bara u-länderna som råkat ut för de svenska restriktionerna.

(Financial Times)

Handel med Kina

Republiken Kina (Taiwan) sålde 1978 varor för 297 milj kr till Sverige. På Taiwan bor cirka 16 miljoner människor. Det ekonomiska systemet är kapitalistiskt. Kommunist-Kina med cirka 900 miljoner invånare lyckades samma år sälja för cirka 252 milj kr till Sverige. Det skall understrykas att Kommunist-Kinas andel av den samlade kinesiska exporten är ovanligt hög för Sverige jämfört med andra västländer.

Tilläggs kan också att importen från Hongkong, med 4-5 miljoner invånare, samma år var hela 673 milj kr.

Skolbyråkratin

Skolbyråkratin på Skolöverstyrelsen skall skäras ner. Ett aktuellt exempel på hur det kan gå till understryker behovet av att något sker.

Skolöverstyrelsen har en särskild anslagspost för experimentverksamhet på utbildningsområdet. Den skall täcka försöksverksamhet som går utanför den ordinarie undervisningen. Men det gäller att inte gå för långt.

Ett projekt som under innevarande läsår drivits i Östergötland går ut på att låta skolungdom driva ett företag ett par timmar i veckan. Det är fråga om experimentverksamhet. När man försökte skaffa fram pengar till projektet från SÖ började frågan naturligtvis utredas grundligt. Bland annat tillkallades SÖ:s speciella expert som har till uppgift att kontrollera att "motivuttalandena i propositionen om införandet av grundskolan" fullföljs i undervisningen. Hon konstaterade att de ungdomar som skulle starta företaget måhända skulle tillverka "onyttiga" saker. Allt är ju inte köttbullar och långkalsonger här i världen. Alltså riskerade projektet att främja "materiella värderingar" och ett "prylsamhälle", företeelser som var främmande för läroplanens höga mål. Men det räckte inte med detta. Man konstaterade vidare att projektet inte rymdes inom ramen för skolans läroplan. Alltså fick ingen lärare vara ansvarig för projektet. Och var ingen lärare ansvarig så hade ingen "utbildningsansvar", och då kunde projektet inte få pengar. Med utbildningsansvar förstås att se till att läroplanen följs.

Men det var ju fråga om ett specialanslag för experimentverksamhet. Visst, det hjälps inte. Experiment är farliga om de inte drivs så att de helt passar in i vad som redan är känt.

Hyckleri

I början av februari besökte en delegation från den av Kuba finansierade och understödda upprorsrörelsen i El Salvador Sverige. Syftet var att vinna stöd för verksamheten. Utrikesminister Ola Ullsten uttalade sig om El Salvador efter besöket. Han förklarade först att Sverige gav motståndsrörelsen bistånd (han kallade det "humanitärt" — det innebär att det inte är vapen utan andra militära förmögenheter som tält, sjukvårdsmateriel och liknande som levereras, så att kubanerna kan koncentrera sig på vapnen). I nästa mening går sedan Ola Ullsten till angrepp mot USA och Ronald Reagan för att USA blandar sig i El Salvadors inre angelägenheter, genom att ge stöd åt den liberala militärjunta som styr landet!

Det kan naturligtvis vara fråga om någon elak radioreporter som klippt ihop två uttalanden som var skilda åt av ett par mellanliggande meningar, men den uppenbara dubbelmoralen i Ullstens uttalande går det inte att komma ifrån.

Vad säger f.ö. Ullsten om Sveriges inblandning i Angolas inre angelägenheter? Hundratals tunga svenska lastbilar, delvis finansierade med biståndsmedel, har levererats till Angola. Bilarna används i kriget mot den antikommunistiska frihetsrörelsen UNITA.

Proletären dubblar

KPML(r)s tidning *Proletären* dubblar nu utgivningen. Den utkommer hädanefter två gånger i veckan. Som veckotidning har *Proletären* fått 750.000 kronor om året av Presstödsnämnden. Som tvådagars tidning kommer tidningen upp i än högre statligt söd.

Splittring på gång

Organisationerna på yttersta vänsterkanten fortsätter att yngla av sig.

Trotskistiska Revolutionära Marxisters Förbund har splittrats och gett upphov till *Socialistiska Förbundet*. Socialistiska Förbundet utger tidskriften *Socialistiskt perspektiv*, som hittills utkommit i sex nummer. Socialistiska Förbundet är anslutet till den trotskistiska organisationen Fjärde internationalen (internationella kommittén), ej att förväxla med Fjärde internationalen, till vilken RMF fortsätter att vara ansluten.

Även Sveriges Kommunistiska Parti — Kina-kommunisterna — har gett upphov till en ny organisation, som tills vidare kallar sig Sveriges Kommunistiska Parti (marxist-leninisterna). SKP, tidigare KFML, avsöndrade redan för tioåret sedan KFML(r), nuvarande KPML(r)

Arbetsförmedling?

Vad sysslar man med på arbetsförmedlingen? Förmågan att para ihop företag och arbetssökande är under alla omständigheter inte särskilt stor. Trots påståenden om hög ungdomsarbetslöshet även i Stockholms-regionen och ungdomens berättigade klagomål att arbetsförmedlingen inte kan göra något finns det företag som desperat söker efter arbetskraft utan att lyckas. Vi citerar här ur ett brev till Arbetsförmedlingen i Huddinge från företaget T A Ljungberg Patent AB:

"Hur arbetet skall utföras måste läras från grunden hos oss. I sig själv är det inte svårt... Vi har mycket miljövänliga lokaler och lönen motsvarar medellönen i SAF-anslutna Huddingeföretag. Men alltsedan maj 1978 har vi förgäves sökt utöka vår arbetsstyrka... Vi har nu i början av september order som motsvarar vår produktion under resten av året. Verkstadens tillverkningskapacitet tillåter mer än fördubbling av vår produktion."

Eftersom arbetsförmedlingen inte förmått hjälpa till meddelar företaget att man kraftigt höjer priserna för att sänka efterfrågan så mycket att det blir balans.

Lagerutrymme sökes

Är det någon av Contras läsare i Stockholmsområdet som har ledigt lagerutrymme? Vi behöver ytterligare plats för vårt boklager. Vi skulle vilja ha tillgång till ett "sekundärlager", där vi kan fylla på resp. hämta böcker en eller högst två gånger om året. Den som har möjlighet att hjälpa till ombedes ta kontakt med redaktionen.

Boklistan

Vi skall fortsättningsvis i anslutning till bokrecensionerna ge förteckningar över nyutkommen litteratur. Böckerna som dyker upp på den här förteckningen kan alla vara av visst intresse, även om vi inte går i god för vare sig innehåll eller kvalitet. En hel del av böckerna kommer senare att recenseras i *Contras* spalter. Men en del kommer endast att få detta omnämnande. Denna första gång fylls listan av bidrag från julbokfloden, framöver räknar vi med att utrymme skall beredas även för utländska böcker.

Paul Johnson: *Samhällets fiender*. Ratio. C:a 69:-.

Jacques Derogy: *Fallet Raoul Wallenberg*. Berghs förlag.

Folke Isaksson/Stig T Karlsson: *Hemma i Kina*. LT:s förlag. C:a 140:-.

Patrik Engellau: *Genom ekluten. Roman om en biståndsarbeters erfarenheter av ett afrikanskt fiskeriprojekt*. Atlantis. C:a 80:-.

Chen Jo-ho: *Häradsövning Yins avrättning*. Atlantis.

Arnost Kolman: *Den vilseförda generationen*. Prisma. C:a 85:-.

Lena Jonsson: *Den politiska oppositionen i Sovjet*. Prisma. C:a 46:-.

Göran Rystad: *Vägen till Vita huset*. Corona. Sören Edgar/Alf Weibed: *Kina i tiden*. Steglands. C:a 34:-.

Lars Braw: *Reportage 80*. Akelius.

John Pollock: *De sju sibirierna på USA:s ambassad i Moskva*. Normans förlag.

Assar Lindbeck: *Ekonomi och mångfald*. Akademilitteratur.

Zdenek Mlynar: *Nattfrost*. Ordfront. C:a 117:-.

Nigel Moore: *Psykoterapi i Östeuropa*. Norstedts. C:a 58:-.

(Forts. från sid. 19)

Churchill störtades i det efter krigsslutet omedelbart påföljande valet och efterträddes av Clement Atlee, vilken visserligen varit närvarande vid det katastrofala Potsdam-mötet som rådgivare, men i övrigt aldrig någonsin beträtt maktens högsta tinnar.

Med Potsdam-mötet inleddes det kalla kriget. Truman informerade Stalin om den amerikanska atombomben (utan märkbar reaktion från Stalins sida) och Atlees närmaste man rekviderade Guy Burgess som personlig rådgivare. Vad mer kunde Stalin (och KGB) önska?

Vid denna tid hade Philby avancerat till chef för underrättelsetjänstens kontraspionages sovjetiska avdelning, sektion nio, och med härfin marginal två gånger undvikit att avslöjas. Ena gången gällde det en tysk som avrättats av Gestapo för att ha arbetat som brittisk agent. Herr Schmidts moder krävde kompensation av britten genom en av deras kontraspionageavdelningar i Tyskland. Denna sände naturligtvis kravet vidare till London för verifiering men handlingarna återfanns aldrig eftersom Philby försört dem i samma ögonblick han kunde lägga händerna på dem. Philbys chef blev av förklarliga skäl irriterad över de förlagda handlingarna, men incidenten ledde inte vidare.

När så småningom de beslagtagna tyska

Abwehr-arkiven gick igenom i Washington och det då framkom att salig Schmidt, förutom att ha arbetat åt britten, även fungerat som informatör åt sovjetiska *Röda Orkestern* med underrättelser direkt från Luftwaffes högsta ledning, började även amerikanerna att bli fundersamma. Men kriget var slut och att börja rota i en allierad underrättelsetjänst och lufta misstankar om dubbelspel, kunde det verkligen gå för sig? Saken rann ut i sanden.

I augusti 1945 inträffade fall nr två. Britternas minister i Istanbul meddelade att det sovjetiska konsulatets KGB-tjänsteman, Konstantin Volkov, ville hoppa av. Som erkänsla för asylens erbjud han bl.a. namnen på tre brittiska agenter inom SIS (Secret Intelligence Service), vilka arbetade för Moskva. Volkov, som var övertygad om att sovjetspionaget knäckt alla brittiska radiokoder, envisades med att kräva att all kommunikation i ärendet skulle ske med diplomatisk post — ett visserligen tidsödande men rätt säkert tillvägagångssätt. De ofrånkomliga förseningarna som följde, medförde naturligtvis att Philby i god tid kunde informera sin egen kontroll. Den olycklige Volkov sändes följaktligen snabbast möjligt till Moskva för omedelbar avrättning.

Tre veckor senare reste Philby själv till Istanbul för att utröna vart avhopparen tagit vägen. Misslyckandet med att få hem en hög sovjetisk avhoppare förklarades i vaga ordalag med att någon pratat bredvid mun, att telefonsamtal mellan brittiska agenter i Istanbul avlyssnats eller att KGB redan fått vittring på affären osv.

I vilket fall som helst så undanskymdes incidenten i molnen från de två atombomberna över Hiroshima och Nagasaki och i Potsdam satt Stalin och spelade ovetande om atombombhemligheten, som Philby och hans kumpaner redan skaffat fram åt honom.

Krigsslutet räddade Philby et consortes även på annat sätt. I Amerika hade chifferexperter börjat arbetet på att tyda en mängd för Philby livsfarliga radiomeddelanden, som utväxlats mellan sovjetkonsulatet i New York och Moskva. Krigsslutet medförde dock att dechifferingen av telegrammen sköts på framtiden. Noggranna studier av dessa skulle obevekligen avslöjat "mullvadar" på brittiska ambassaden i Washington, där nu Donald McLean tjänstgjorde, samt förbryllande oegentligheter på London-centralen. Eftersom inget av detta inträffade, fortsatte Philby att sova den rättfärdiges sömn, ovetande om hur nära ett avslöjande han hela tiden var.

Förrådets klimat är ett stycke utmärkt samtida historia och samtidigt en mästertlig beskrivning över hur kommunismen arbetar i det fördolda. För den som är intresserad av underrättelsetjänst och dess funktion är den förstås ett måste och för alla oss som är djupt oroad över öststaternas ökande subversiva verksamhet i vårt land ger den en ingående analys över logiken och den process, vilken syftar till att störta den demokrati, som är grundvalen för alla fria staters existens. Deras antal krymper för vart år. Boken redovisar fakta. Läs den. *Lennart Klereskog*

Andrew Boyle: The Climate of Treason

UTLANDS-NYTT

Pakistanska styrkor i Saudi-Arabien

Förenta staterna ligger bakom en hemlig överenskommelse mellan Saudi-Arabien och Pakistan om att stationera en "specialdivision" på saudiskt område. Styrkan kommer att omfatta 10.000-12.000 man och i denna styrka kommer att ingå pansarförband, artilleri, ingenjörförband, motoriserade skytteförband samt luftburet infanteri.

Enligt en nyhetsutgående från arabisk sida har redan en förtrupp från Pakistan anlät till Saudi-Arabien i oktober 1980. I denna förtrupp om 400 man ingår tekniker, ingenjörer och officerare, uppgiften är att göra förberedelser för huvudstyrkan som planeras komma under 1981. Initiativet till den nya pakistanska styrkan har kommit från den amerikanske rådgivaren till president Carter, Z Brzezinski. Förhandlingar om liknande avtal har förts mellan Jordanien och Pakistan, samarbete mellan dessa båda länder har redan inletts på luftförsvarsidan. Som kompensation för Pakistan har Saudi-Arabien erbjudit ett lånepaket värt 4,5 miljarder svenska kronor. (*International Defense Review*)

USA fruktar attentat mot kärnvapendepåer

De amerikanska stridskrafternas kärnladdningar som lagras i Europa måste enligt en amerikansk utredning snarast bevakas mer omsorgsfullt. Det man från amerikanskt håll fruktar mest är terroristattentat av olika slag, från att stjäla kärnladdningarna till att spränga dem i luften. I en nyligen offentliggjord studie redovisar man att redan 1972 föreslogs en rad förbättringar av säkerhetsanordningarna kring kärnladdningarna, men dessa har inte genomförts hittills. Att man över huvud taget tog upp problemet med bevakningen av kärnvapen berodde på att Baader Meinhof-ligan genomförde ett sprängattentat mot ett av USA:s högkvarter i Frankfurt, då bland annat en amerikansk officer dödades. (*Die Welt*)

Sovjetisk vapenexport tredubblad

Den sovjetiska vapenförsäljningen till länder i tredje världen har stigit från 11 miljarder kronor 1978 till 37 miljarder 1979. Dessa uppgifter offentliggjordes nyligen av USA:s underrättelsetjänst CIA. Över 90% av mottagarna av sovjetiska vapensystem var arabiska länder. De största mottagarländerna har varit Irak, Syrien, Libyen, Sydjemen, Indien, Indonesien, Etiopien och Afghanistan.

(*Die Welt*)

Grekland åter i NATO

Efter sex år från utträdet ur NATO har Grekland återinträtt. Utträdet ur NATO var en följd av Turkiets invasion på Cypern och sedan dess har den västliga försvarspakten haft en lucka i den södra flanken. I och med återinträdet täpps denna lucka till och NATO kan lättare få kontroll över Egeiska havet.

(*International Defense Review*)

USA drar tillbaka atombomber

USA har under 1980 dragit tillbaka 1.000 atomvapen från Europa och skickat dem till USA. Därmed finns det 6.000 kärnladdningar kvar i Europa på NATO-sidan. Samtidigt tillkännagav NATO-högkvarteret att ytterligare 572 kärnladdningar skall dras bort och ersättas av modernare varianter. Warszawa-pakten har cirka 7.000 kärnladdningar. Den omhuldade teorin att Warszawa-paktens överlägsenhet i konventionella vapen uppvisas av NATO:s överlägsenhet avseende kärnladdningar är alltså nästan helt utan grund. (*Die Welt*)

Finland ökar försvarsbudgeten

Anslagen för Finlands försvarsmakt har ökat med 18% jämfört med 1980. En stor del av anslagsökningen går till inköp av 50 st lätta attackplan. Dessa attackplan skall även användas som skolflygplan, kombinerat med attackuppgifter i krig. Flygplanet tillverkas i Storbritannien och heter Hawk. I attackversionen tar planet upp till 3 ton bomber. En annan stor del av anslagsökningen går till att bygga ut lagringskapaciteten på drivmedelssidan, så att de finska förbanden får större uthållighet. (*International Defense Review*)

"Svart propaganda"

I ett fåfängt försök att undanhålla folken i Sovjetunionen nyheter från strejkernas Polen har Kreml återigen beslutat att störa västs radiosändningar till Sovjet. Denna gång är det Voice of America, BBC och Deutsche Welle som drabbats. Naturligtvis förekommer detta från sovjetiskt håll. Sovjetiska utrikesdepartementet har kallat det ett "västpåfund".

Det var 1948 som Sovjet på allvar började med denna taktik. Inom två år fanns i Sovjet minst 450 störningssändare. Även i de andra östeuropeiska länderna (undantaget var och är Albanien) sattes man upp störningssändare. 1952 stördes alla västliga radiosändningar till Sovjetunionen och övriga Östeuropa. I mitten av femtiotalet fanns närmare 3.000 störningssändare i bruk.

Först 1963 lättades situationen något, men störningssändningarna återupptogs i full skala igen i samband med invasionen av Tjeckoslovakien 1968.

Fram till 1973 var dessa störningar så omfattande, att man kunde lyssna över hela skalan på ett kortvågsband utan att höra något annat än oljud. Eftersom detta elektroniska oljud täcker cirka 15 kHz står det ju också helt klart att det inte bara är de tilltänkta "offren" som drabbas, utan även andra stationer.

1973 lyftes störningarna från Voice of America, BBC och Deutsche Welle (Radio Free Europe/Radio Liberty, som är ett sär-exempel, behandlades i en särskild artikel i Contra nummer 6 1980). Istället började man störningsoperationer i stor skala mot Radio Pekings och Kol Yisraels sändningar till Sovjet. Detta pågår fortfarande.

Naturligtvis har även kineserna ägnat sig åt denna verksamhet. Sovjets sändningar till

Kina störs kraftigt, liksom Voice of Americas sändningar fram till 1979.

En annan avart inom etern är den "svarta propagandan", vilket innebär att man imiterar ett annat lands radiosändningar, men vinklar programmen till sin egen fördel. Allt för att manipulera civilbefolkningen i det land till vilket programmen riktas. Det mest kända exemplet på detta är väl från andra världskriget, när engelsmännen på ett utmärkt sätt imiterade Tysklands radio.

Idag används denna teknik bara av Sovjet, riktat mot Kina.

Det var under sextiotalet och den kinesiska kulturrevolutionen som Sovjet inledde dessa sändningar till Kina. I närheten av den kinesiska gränsen satte KGB upp radiostationer vilka låtsades representera kinesiska armébataljoner lojala mot den utrensade Liu Shao-chi.

Det sovjetiska propagandakriget trappades upp 1974, när man satte upp en station som skulle föreställa Radio Peking och andra inhemska stationer. Man reläde autentiska kinesiska nyheter, vilka sedan följdes av maskerade antimaoistiska kommentarer.

Även i Östeuropa har Kreml använt dessa metoder. Under invasionen av Tjeckoslovakien sändes bluffversioner av Radio Prag. Rykten säger att KGB förberett imitationer av Radio Belgrad, ifall Kreml skulle finna det nödvändigt att invadera Jugoslavien.

Hans G. Olsson

Armenien

Den hemliga armén för Armeniens befrielse är en av de nyaste och mest slagkraftiga terrororganisationerna i hela världen. Den hemliga arméns medlemmar har under de sex senaste åren mördat 15 diplomater och deras anhöriga. Ingen av mördarna och attentatsmännen har kunnat gripas hittills. Organisationen finns i ett dussintal länder, inklusive USA, men ingen vet var högkvarteret ligger. Man känner inte heller till vem som är chef för organisationen. Man vet emellertid att den hemliga armén leds av kommunister och att den rekryterar sina medlemmar från medelklassen i framförallt Libanon, Frankrike och USA. Det är främst yngre människor i åldern 15-30 år som anmäler sig till armén.

Organisationens mål är att tvinga Turkiet att lämna landets östligaste femtedel till Sovjetunionen, detta för att återföra armenierna till en provins. För att uppnå målet genomför man en noggrant utplagd plan för att terrorisera och mörda framförallt turkiska diplomater. I december förra året mörkades den turkiske generalkonsuln i Sydney, hans turkiska kollegor i Rom blev beskjutna med automatvapen, men tack vare skottsäkra fönster i den bil som de åkte med klarade sig diplomaterna. Bombattentat förövades av samma organisation mot turkiska ambassader och diplomatbostäder i Madrid och Beirut.

(*Die Welt*)

Röda brigaderna

Italienska antiterrorpolisen anser att Röda brigaderna lamslagits till åtminstone 80%. Flera avslöjanden om hela organisationen av redan fängslade terrorister, ledde till massarresteringar av personer — ovanför alla misstänkta. Till dessa hörde professor Franco Gavazzeni, den välbärgade arkitekten Alberto Magnaghi, kirurgen Giorgio Raiteni, professor och ingenjören Antonio Temil och rektorn för katolska universitetet i Milano Mauro Bonomes. Dessutom greps diskotekägaren Jaroslav Nowak, född i Tjeckoslovakien, flyktning till Italien 1968. Ytterligare 43 personer arresterades.

Franco Gavazzeni gav mest finansiellt stöd, medan Jaroslav Nowak var ligans "kvartermästare", mannen som hjälpte till att skaffa fram lägenheter åt efterlysta medlemmar, t o m i Tjeckoslovakien. Fallet Jaroslav Nowak är ytterligare ett bevis för samarbetet mellan Röda brigaderna och Tjeckoslovariens underåttelsetjänst. (Oggi)

En amerikansk KGB-agent

En CIA-agent i mycket underordnad ställning, Philip Agee, kom i kontakt med KGB 1964. Bakgrunden är okänd. Sedan dess har propagandaministeriet på Kuba kokat ihop material åt Agee. Det blev boken *CIA infiltrated*. Som väntat har TV2 visat en serie "Tema CIA" som bygger på denna bok! Agees arbete för KGB berördes inte. (Robert Moss)

Bistånd till Laos

Först var det Kambodja, men nu har Laos drabbats. Utrotandet av H'mong-folket med gasangrepp påminner om Hitlers judeutrotning. År 1960 fanns 500.000 medlemmar i H'mong-folket, idag återstår 50.000! H'mongs enda "brott" är att de bekämpat de röda under Vietnam-kriget. Gaskriget började 1975 när 17.000 män, kvinnor och barn dödades söder om Phu Bia. Nyligen har ett nytt gift satts in. Det är ett ljusgult pulver, som släpps från helikopter. Oberoende källor har bekräftat att ryska experter på kemisk krigföring har besökt de aktuella områdena i Laos, för att inspektera utfallet av gasangreppen.

Under tiden fortsätter H'mong-folket att dö. Sveriges biståndsorgan SIDA ger bistånd till den laotiska Pathet Lao-regeringen.

(East-West Digest)

Varför klarar sig Iran?

Många utomstående har med förundran sett hur Iran klarat sig förvånansvärt bra i kriget mot Irak. Hur kan det Iran, som för några år sedan slog sönder sin krigsmakt stå emot det anfallande Irak?

Vad beträffar vapenarsenalerna, så finns stora lager kvar sedan shahens tid. Materiellt var och förblir Iran ett av områdets starkast rustade länder.

Men de officerare som skulle leda utnyttjandet av all denna krigsmateriel kastades i fängelse i samband med revolutionen. Varför uppstod då inte kaos i krigsmakten? Sanningen är enkel. Hundratals fängslade iranska officerare har frisläppts och återgetts sina uppdrag i armén i anslutning till kriget mot Irak.

Hårdare i Afghanistan

Från och med den 13 januari har Sovjet åter fått sätta in pansar för att förstärka patrullerna nattetid i Afghanistans huvudstad Kabul. Under de första veckorna i januari utsattes ryska patruller varje natt för eldöverfall.

Beväpnade fordon bevakar nu även dagtid de områden där det bor sovjetiska familjer. Trots detta lyckades partisanerna i januari spränga värmecentralen för ett kvarter där det bor sovjetiska ockupanter.

Det rapporteras vidare att partisaner skjutit ned ett sovjetiskt transportflygplan med hjälp av raketvapen, i närheten av Kabuls flygplats. (Die Welt)

Reagan räddade Kim

Redan innan Ronald Reagan hade tillträtt som president hade han räddat livet på Sydkoreas oppositionsledare Kim Dae-jung. Kim dömdes förra året till döden. Reagans utrikespolitiska rådgivare reste till Sydkorea och erbjöd den nye sydkoreanske ledaren förmånen att få vara en av de första utländska officiella besökarna under Reagan, om Kims liv skonades. Chun Doo Hwan ville gärna vinna poäng på hemmaplan, benådade Kim och har nu besökt USA.

Fransk kärnkraft

De franska kommunisterna är, i motsats till sina svenska partikamrater, starka anhängare av kärnkraften.

När den franske kommunistledaren Georges Marchais för en tid sedan besökte Bretagne möttes han av arga miljödemostranter, som protesterade mot kommunisternas stöd för utbyggnaden av kärnkraftverket i Plogoff. Marchais skrädde inte orden. Han kallade demonstranterna för "den amerikanska imperialismens agenter!"

Är det där vi har Lars Werner?

(The Economist, London)

Socialister till makten

Socialisten Milton Obote vann "valet" i Uganda. Här ska vi ge några intressanta bakgrundsfakta till "valsegern".

Obote stöddes kraftigt av Tanzania (en av Sveriges största u-hjälpsmottagare). Det socialistiska ekonomiska fiaskot i Tanzania skall enligt tanzanierna helst upprepas i Uganda, där Amins valde redan kört landet i botten. Tanzania hade tiotusentals soldater i landet under "valet" och hade också installerat den interimregering under Paulo Muwanga, som stod för valarrangemangen.

De två populära ex-presidenterna Yusuf Lule och Godfrey Binaisa, som bägge visat självständighet mot Tanzania, och som bägge (särskilt Lule) stått för en moderat politik, vägrades att ställa upp i valet.

I 17 av de 126 valkretsarna fick oppositionen över huvud taget inte ställa upp någon kandidat. Bland de metoder som användes för att hindra oppositionen att anmäla kandidater inom föreskriven tid fanns arresteringar och en vägspärr vid Pakwach-bron, den enda bron över Västnilen. Denna vägspärr gjorde att inga oppositionskandidater kunde anmälas väster om bron — det gick inte att ta sig över bron för att göra en korrekt anmälan. Regeringssidans kandidater släpptes naturligtvis över.

Chango Macho, som är professor vid Makerere-universitetet underkändes som kandidat av valkommissionen. Macho tillhörde oppositionen. Han hade inte lämnat in tillräckliga bevis för att han kunde läsa (!), det var nog för att underkänna kandidaturen av formella skäl. Uganda är sannolikt det enda land i världen där regimen inte ens tror sina universitetsprofessorer om att kunna läsa.

Brittiska samväldet hade en observationsgrupp i landet under valet, den sammanfattade sina intryck med "en djup känsla av ofrust".

Denna uppstod inte minst i samband med sammanräkningen av rösterna. Trots manipulationerna med kandidatlistorna och oegentligheterna vid själva röstningen, var det här som de grävsta övertrampen förekom. Rapporterna som strömmade in pekade på en storseger för oppositionspartiet *Demokratiska partiet* under Paul Semogerere. När oppositionen började fira segern tillkännagav interimspresidenten Paulo Muwanga att han infört förbud mot att meddela icke officiella valresultat. Straff för ett sådant brott var 300.000 kronor och/eller fem års fängelse. Rapporterna om valresultaten upphörde under 21 timmar. Därefter tillkännagav Muwanga att Obote segrat.

Förre presidenten Yusuf Lule har berättat att valresultatet under dygnet med stoppad rösträkning sammanställdes på en stor tavla i Milton Obotes bostad. Siffrorna hade inget med verkligheten att skaffa. Obotes män bestämde hur stor majoritet de ville ha. När valresultatet sedan offentliggjordes avvek det på flera punkter från vad som tillkännagivits innan Muwanga införde sitt förbud.

En sång om friheten

Carl-Anders Dexters LP *En sång om friheten* är inte den enda i sitt slag. Contra utgav redan 1978 *Sånt som får mig att ilska till*. Men den nya LP:n är utan tvivel den bästa i sitt slag! En lagom blandning av ett dussin olika antisocialistiska låtar. En njutbar avkoppling för Dig som tröttnat på all socialistisk kampmusik. Här erbjuds tolv framstegsvänliga (progressiva) melodier, som förvisso är väsensskilda från vad socialistiska musikanter brukar kalla för progressiv musik! *Skivan kan beställas från Contra för 45:- plus porto.*

Friheten är värd att försvara

Friheten är värd att försvara står det i blågult på en ny trevlig bildekål som vi kan erbjuda för 10:-. Bildekålen är något större än den andra bildekål vi fortfarande har i lager (*Sverige fritt från socialism*). Den nya dekålen är gjord i formatet 7x85 cm och är utförd i självhäftande plast. Priset är detsamma som för den äldre dekålen.

Reagan laddar upp med Nixon

Efter en hård valkampanj och ett segerrikt val drog sig Ronald Reagan tillbaka för en månads vila i Kalifornien, innan han i början av december på allvar satte igång med organisationsarbetet inför presidentskiftet den 20 januari. Under denna Reagans sista ordentliga semester på åtminstone fyra år högg han ved, beskar han träd och ägnade sig åt andra fysiska övningar, som han knappast får tid med under de kommande åren. Under november månad blev det inte mycket läst, men tid att läsa Richard Nixons *Det verkliga kriget*, tog sig USA:s blivande president. Valresultatet i USA har gjort boken ännu angelägnare. Mycket talar för att den nya amerikanska utrikespolitiken i stor utsträckning kommer att föras enligt det recept som Nixon föreskriver i *Det verkliga kriget*. Den nye utrikesministern Alexander Haig var under många år en av Nixons närmaste medarbetare på det utrikespolitiska området.

Gör som president Ronald Reagan, läs Richard Nixons bok *"Det verkliga kriget"*. Boken kan beställas från Contra för 59:- plus porto. (Med författarens originalnamnteckning tillägg kr 31:-).

Klisteretiketter

Vi har tagit fram en ny förbättrad upplaga av vår populära klisteretikett *Sverige fritt från socialism*. Etiketten är cirkelekrund med 49 mm diameter. Pris 3:- per 7 st.

Rockslagsmärke

Vårt mest sålda rockslagsmärke har texten *Nej till kommunism*. Rockslagsmärken kostar 4:- styck.

Läsvärda böcker

I Contras fullständiga katalog finns många läsvärda titlar. Här skall vi plocka fram några enstaka, och dessutom informera om nytilkomna titlar.

Per Angers bok *Med Raoul Wallenberg i Budapest* är ständigt aktuell. Vårt pris 70:-.

Förra redaktören för den labour-partiet närstående *New Statesman*, Paul Johnson, har under senare år kommit på bättre tankar. Dessa har han formulerat i boken *Samhällets fiender* som är bred samhällskritisk betraktelse. Vårt pris är 59:-.

Patrick Cosgrave har skrivit en bok om Storbritanniens premiärminister *Margaret Thatcher*. Boken har nyligen kommit ut i svensk översättning. Vi erbjuder den för 47:-.

Beställ så här:

Betala enklast in beloppet på postgiro 85 95 89-4 och ange önskade produkter på talongen. Portotillägg 2:-. Om Du vill ha varorna per postförskott (vilket blir dyrare) går det bra att skriva ett brev till Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

CONTRA 3-1981...

Vi har redan nu färdiga artiklar som fyller flera nummer. Bland artiklar som vi hoppas få utrymme för i nästa nummer, som utkommer i slutet av april, finns en som behandlar utvecklingen i Nicaragua efter vänsterns maktövertagande — demokratin är avlägsnare än någonsin. Andra artiklar kommer att behandla den nya offensiven mot Latinamerika från Castros Kuba, det svenska rättssamhällets förfall och fascismens socialistiska ursprung. En debattartikel i abortfrågan kommer också i nästa nummer.